

บทที่ 6

การวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาภาพการ์ตูนของ "ชายหัวเราะฉบับกระเป๋"

การวิเคราะห์เนื้อหาของการ์ตูนชายหัวเราะฉบับกระเป๋ในบทนี้เป็นการพิจารณาถึงว่า ชายหัวเราะฉบับกระเป๋สามารถสะท้อนสังคมปัจจุบันได้ในด้านใด และอย่างไรบ้าง ซึ่งในฐานะที่การ์ตูนชายหัวเราะฉบับกระเป๋เป็นวรรณกรรม ดังนั้นจึงต้องมีความสัมพันธ์อยู่กับสังคมอย่างแยกไม่ออก

ตรีศิลป์ บุญขจร (2523 : 6-11) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไว้ว่า อาจเป็นได้ใน 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม หรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งทางด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์ และชีวิตทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่ นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิตโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้ว ยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขามีความเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคม นักสังคมวิทยา กล่าวว่า "ศิลปินวาทภาพที่เป็นจริงเสียยิ่งกว่าตัวความจริงเอง"

ภาพการ์ตูนในชายหัวเราะฉบับกระเป๋่า เป็นการสะท้อนภาพสังคมผ่านทางโลกทัศน์
ของนักเขียนแต่ละคน ถึงแม้ว่าจะเป็นวรรณกรรมสื่ออารมณ์ขัน แต่ก็สามารถสะท้อนภาพสังคม
ได้เนื่องจากความสัมพันธ์ดังกล่าวมา

"ชายหัวเราะฉบับกระเป๋่า" สะท้อนภาพสังคมอย่างไร

สังคมมนุษย์มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปสู่ความก้าวหน้ามากขึ้นเรื่อย ๆ มีการติดต่อสื่อสาร
กันไม่ว่าจะเป็นภายในสังคมเดียวกันหรือต่างสังคมออกไป สิ่งหนึ่งที่มาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้า
ที่ยังมีบทบาทสำคัญในการติดต่อสื่อสาร และถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคม ก็คือสื่อมวลชน
ซึ่งช่วยนำข่าวสารทางสังคมเผยแพร่ไปสู่สาธารณชน เพื่อให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวต่าง ๆ
ที่สังคมของตนกำลังเผชิญอยู่ เท่ากับว่าสื่อมวลชนนั้นเสมือนผู้ทำหน้าที่ในการเป็น "กระจกเงาที่
สะท้อนภาพความเป็นจริงทางสังคม"

ลักษณะโดยทั่วไปของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ จะทำหน้าที่คัดเลือกและกำหนดถึงความ
สำคัญของประเด็นปัญหาให้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาในสังคม ดังนั้นประเด็นปัญหาใดก็ตามที่ได้
ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน สมาชิกในสังคมซึ่งเป็นผู้รับข่าวสารย่อมตระหนักว่าประเด็นนั้นเป็น
ปัญหาที่มีความสำคัญ

นักเขียนการ์ตูนของชายหัวเราะฉบับกระเป๋่า เป็นสมาชิกคนหนึ่งของผู้บริโภคที่รับทราบ
ถึงความเป็นจริงต่าง ๆ ทางสังคมที่ผ่านการคัดเลือกจากสื่อมวลชนมาแล้วว่าเป็นประเด็นปัญหา
สำคัญ และเมื่อผู้เขียนนำเอาสิ่งเหล่านั้นมาเขียนเป็นภาพการ์ตูน ผู้เขียนซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชน
ก็ต้องทำการเลือกสรรกลั่นกรองอีกครั้งว่าเรื่องใดบ้างมีความเหมาะสม สามารถนำมาเขียนเป็น
ภาพการ์ตูนได้ นอกจากนี้เมื่อผู้เขียนนำเรื่องราวเหตุการณ์เหล่านั้นมาใช้ในงานเขียนของตน
ต้องนำมาคัดแปลงให้ผสมผสานระหว่างความเป็นจริงกับความเหนือจริง เนื่องจากเนื้อหาของ
ชายหัวเราะฉบับกระเป๋่าเป็นการ์ตูนที่เน้นความตลก ถ้านำเหตุการณ์จริงทั้งหมดมาเขียนจะไม่
สามารถสร้างอารมณ์ขันขึ้นมาได้ ดังนั้นจึงต้องนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาส่วนหนึ่ง และเมื่อ
นำมาแล้วก็เอามาเสนอในลักษณะการสะท้อนแบบล้อเลียน เสียดสี

เดอโฟ (Defoc) เชื่อว่า "จุดประสงค์ของการล้อเลียนเสียดสี คือ การปฏิรูป"
ส่วน ครายเดน (Dryden) เชื่อว่า "จุดประสงค์ของการล้อเลียนเสียดสี คือ การแก้ไขความ
เลวทรามทั้งปวง"

ในขณะเดียวกัน สวิทซ์ (Seift) เชื่อว่า "การล้อเลียนเสียดสีเปรียบเสมือนกับ
กระจกเงาชนิดหนึ่งซึ่งผู้ดูจะมองเห็นใบหน้าของบุคคลอื่น ๆ ใต้หมวกทุกคนยกเว้นใบหน้าของตนเอง
และนี่คือสาเหตุที่การล้อเลียนเสียดสีได้รับการยอมรับ และแทบจะไม่มีใครโกรธเคืองการล้อเลียน
เสียดสีดังกล่าวเลย" ซึ่ง เลดี้ แมรี เวอร์ทเลย์ มอนทากู (Lady Mary Wortley Montaga)
ก็ได้กล่าวถึงการล้อเลียนเสียดสีที่ไม่ทำให้ผู้ใดโกรธเคืองไว้ว่า "การล้อเลียนเสียดสี ควรจะ
เป็นเช่นเดียวกับใบมีดโกนที่ถูกลับไว้อย่างคมกริบ และใช้ทำร้ายผู้อื่นได้โดยการเชือดเฉือนอย่าง
แผ่วเบาจนผู้ถูกทำร้ายนั้นแทบจะไม่รู้สึกรู้หาย หรือเห็นรอยแผลเลย" (New Standard
Encyclopedia 1969 : 89)

การสะท้อนภาพสังคมโดยใช้การล้อเลียนเสียดสีที่ปรากฏอยู่ในชายหัวเราะฉบับกระเป๋าคือ
จะเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่ผู้เขียนนำมาผูกขึ้นเพื่อล้อเลียนบุคคลและสภาพการณ์ในสังคม โดยชี้
ให้เห็นลักษณะน่าขบขันและอาจสอดแทรกแง่ขบคิดเอาไว้บ้างเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เขียนการ์ตูน
สามารถล้อเลียนได้หลายอย่างนับตั้งแต่การล้อเลียนคำพูด ถ้อยคำสำนวน ล้อเลียนบุคคลสำคัญที่
มีชื่อเสียง บุคคลในข่าว หรือแม้แต่มวลชนทั่วไป รวมทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยล้อเลียนถึงลักษณะ
ท่าทาง อากัปกริยา ความนึกคิด การแต่งกาย หรือพฤติกรรม เป็นต้น ตลอดจนจนถึงการล้อเลียน
นักเขียนการ์ตูนกันเองก็มีปรากฏให้เห็น และสำหรับวิธีการล้อเลียนนั้นมีอยู่ 3 ลักษณะ ได้แก่การ
เลียนแบบ (Imitation) การทำตามอย่างซ้ำ ๆ (Repetition) และการปลอมแปลง
บิดเบือน (Disguise) ในการล้อเลียนเสียดสีแต่ละครั้งอาจไม่จำเป็นต้องใช้ทั้ง 3 ลักษณะ
พร้อมกันก็ได้ แต่ส่วนมากมักจะไปด้วยกัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2528 : 499)

ในการเขียนภาพการ์ตูนล้อเลียนเสียดสีผู้เขียนการ์ตูนไม่สามารถโจมตีสภาวะการณ์
ต่าง ๆ ตามลักษณะ ดังกล่าวอย่างเปิดเผยได้ในบางเรื่อง ทั้งนี้ผู้เขียนมักใช้วิธีการวิพากษ์
ถึงสภาพเหล่านั้นอย่างอ้อม ๆ แทนว่าเป็นที่เข้าใจกัน ซึ่งการโจมตีโดยล้อเลียนเสียดสีแบบอ้อม ๆ
นี้ มักใช้ลักษณะของโครงเรื่องที่กำหนดให้ตัวละครมีการแสดงออกทางพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ
น่าเยาะเย้ย และน่าขบขันจึงทำให้ภาพการ์ตูนล้อเลียนในชายหัวเราะฉบับกระเป๋ามีการเบี่ยงเบน

ไปจากความจริง หมายความว่า จะมีลักษณะของการสะท้อนภาพความเป็นจริงส่วนหนึ่ง และมีการเสริมแต่งในส่วนอื่นอีก โดยเฉพาะให้เกินจากความเป็นจริงไป ในส่วนหลังนี้เองทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขบขัน นับว่าเป็นลักษณะพิเศษของการที่ทุนที่อาศัยจินตนาการของความเหนือจริงทั้งหลาย เพื่อเข้าไปยังมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม อันจริงจังและเคร่งเครียดในสภาพการณ์ปัจจุบันได้ และยังนำสิ่งเหล่านั้นมาวิพากษ์วิจารณ์โดยลดระดับของความรุนแรงตลอดจนความตึงเครียดต่าง ๆ ลงไป จากนั้นจึงแทนที่ด้วยเสียหัวเราะ

ในส่วนเนื้อหาที่สะท้อนภาพความเป็นจริงในสังคมที่ปรากฏในชายหัวเราะฉบับกระเป๋ามาจากการมองภาพรวมพบว่า ผู้เขียนเลือกสะท้อนภาพของเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจากหลาย ๆ เหตุการณ์ ที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนประเภทอื่นมาแล้วเป็นจำนวนมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากทั้งผู้เขียน การ์ตูนและผู้อ่านการ์ตูนต่างก็เป็นบุคคลในสังคมที่รับรู้สภาพแห่งความเป็นจริงของสังคมผ่านทางสื่อมวลชน ดังนั้นผู้เขียนจึงเลือกใช้สื่อมวลชนเป็นแหล่งสำคัญในการนำมาเป็นข้อมูลเพื่อสะท้อนภาพสังคมในแง่มุมที่เป็นรูปแบบเฉพาะตัวของผู้เขียนเอง อีกทั้งยังเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่สามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ง่าย เนื่องจากผู้อ่านเคยรับรู้ในความหมายของเรื่องราวเหล่านั้นจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ แล้ว ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับการที่ทางสถานีโทรทัศน์นำนวนิยายชายหัวเราะอันเป็นที่คุ้นเคย และชื่นชอบของบุคคลทั่วไปมาสร้างเป็นละคร เพื่อว่าผู้ดูสามารถเข้าใจ และรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้การนำสภาพสังคมจากสื่อมวลชนประเภทอื่นมาใช้ ผู้เขียนยังต้องคำนึงถึงด้วยว่า เรื่องต่าง ๆ ที่นำมาล้อเลียนจะสามารถสร้างความเข้าใจ และความตลกขบขันมาได้มากน้อยเพียงใดนั้น ต้องขึ้นอยู่กับกาลเทศะที่จะทำให้ผู้เขียนและผู้อ่านสามารถสร้างความหมายร่วมกัน เนื่องจากเรื่องล้อเลียนเสียคติในแต่ละยุคแต่ละสังคมจะมีผลแตกต่างกันไป และมีขีดจำกัดไม่เท่ากัน กล่าวคือ เรื่องล้อเลียนที่เกี่ยวข้องกับยุคหนึ่งสังคมหนึ่ง อาจทำให้ผู้อ่านในอีกยุคอีกสังคมหนึ่งไม่เข้าใจได้ และเรื่องล้อเลียนที่นำขบขันในยุคสมัยหนึ่งอาจไม่ทำให้รู้สึกขบขันเลยในยุคสมัยหนึ่ง

และจากการพิจารณาถึงเนื้อหาที่สะท้อนภาพสังคม พบว่าการเป็นนิยายสารสำหรับผู้ใหญ่ของชายหัวเราะฉบับกระเป๋านั้น มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาภาพการ์ตูนล้อเลียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้เขียนจะเลือกนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นไปของสังคม ในเรื่องของ

การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ ที่ിവเน้จะปะปนไว้ด้วยอารมณ์ขันก็ตาม แต่ย้งผสมผสานไว้ด้วยความ
 จริงจังที่ต้องอาศัยการตีความจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านที่เป็นผู้ใหญ่สามารถอ่าน
 การ์ตูนแล้วได้เนื้อหาทุกอย่างตามที่ต้องการ ในขณะที่เด็กอาจไม่เข้าใจก็ได้ เนื่องจากไม่มี
 ประสบการณ์ร่วมกับเหตุการณ์นั้น

เมื่อกลับมามองถึงการสะท้อนภาพความเป็นจริงในสังคมของชายหัวเราะฉบับกระเป๋
 พบว่าเนื้อหาในส่วนนี้ แบ่งออกได้เป็น

- ข่าวประจำวัน
- บทเพลง
- ภาพยนตร์โฆษณา
- ภาพยนตร์โทรทัศน์
- ปัญหาสังคม
- ตัวละคร
- อาชีพของตัวละคร

ข่าวประจำวัน

ผู้เขียนการ์ตูนจะนำภาพเหตุการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้นในสังคม และได้รับการเลือกสรร
 นำเสนอผ่านสื่อมวลชนแล้วมานำเสนอซ้ำอีกครั้ง โดยการคัดเลือกเฉพาะข่าวสารเหตุการณ์ที่
 เพิ่งเกิดขึ้น มีความใหม่ มีความเด่น ตลอดจนเป็นที่สนใจของประชาชน นอกจากนี้ข่าวประจำวัน
 ที่ผู้เขียนคัดเลือกมานั้นมักปรากฏอยู่ในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ เรื่องนี้ักเขียนการ์ตูนของ
 ชายหัวเราะฉบับกระเป๋ให้ทัศนะว่า "ต้องเคาใจคนอ่านด้วยว่า เขาชอบอะไร จุดไหน เราจะดึง
 มา สมมติว่าช่วงนี้มีข่าวฮืออะไรซักอย่างก็ดึงเอาข่าวนั้นมาผสมกับจินตนาการ" (ภักดี แสนทวีสุข,
 สัมภาษณ์)

"ต้องคอยติดตามอ่านข่าว ทั้งเหตุการณ์บ้านเมือง เหตุการณ์ทุกอย่าง ลอยกระทง...
 น้ำท่วม... โรคระบาด...เอามาเขียนได้ทั้งนั้น (ฐา-นวลี 2533 : 83)

ผู้เขียนจะนำข่าวสารเหตุการณ์ที่อาจแฝงไว้ด้วยความเคร่งเครียดจริงจังมาสร้างสรรค์ คัดแปลงให้กลายเป็นเรื่องราวสนุกสนานเพลิดเพลิน ด้วยการจินตนาการสิ่งทั้งหลายที่อาจเกินจริงไปบ้างและนำมารวมไว้ด้วยกัน เกิดเป็นภาพการ์ตูนที่มีเรื่องราวเหตุการณ์ใหม่ ซึ่งผสมผสานระหว่างความเป็นจริงกับความนึกคิด โดยมุ่งไปสู่ความขบขันเป็นอันดับแรก "เรื่องที่มีมันเป็นข่าว กังขื่นมากก็จะเอามาเขียน แต่จุดใหญ่ที่สุดคือต้องเขียนให้มันตลก ถ้าเสนอไปทั้งหมดแบบนั้นมันก็ไม่ใช่การ์ตูนตลก" (นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์, สัมภาษณ์) หมายความว่าผู้เขียนต้องสะท้อนความเป็นจริงของสังคมในอีกลักษณะหนึ่ง อาจแสดงให้เห็นเหตุการณ์ที่เป็นแง่มุมของความนึกคิดใหม่ ๆ ของผู้เขียนการ์ตูนแต่ละคน หรืออาจนำสภาพการณ์ด้านอื่นที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ซึ่งสื่อมวลชนยังมองไม่เห็น และนำมาเสนอในลักษณะแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ อาจนำเสนอในลักษณะ เช่นเดียวกับที่สื่อมวลชนประเภทอื่นนำเสนอไปแล้วหากแต่เปลี่ยนมุมมองใหม่ ทั้งนี้อาจมีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นผลกระทบสำคัญต่อบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งผู้เขียนนำมาเขียนเป็นภาพล้อเลียนอีกครั้ง เพื่อเป็นการย้ำเตือนความคิดของผู้อ่านให้ตระหนักถึงสิ่งนั้นว่ามีผลดีผลเสียอย่างไร แต่ส่วนสำคัญเห็นจะได้แก่ความบันเทิง เนื่องจากผู้อ่านต้องพบเห็นความเคร่งเครียดในลักษณะต่าง ๆ อยู่เสมอ เมื่อมาพบกับภาวะเหล่านั้นในอีกด้านหนึ่งที่นำขบขันจึงเป็นหนทางให้ผู้อ่านรู้สึกผ่อนคลายลงได้

และดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า สำหรับวิธีการนำเสนอ นั้นจะนำเสนอในลักษณะของการล้อเลียน ซึ่งการเขียนล้อเลียน อาจเป็นการนำมากล่าวถึงเฉพาะในส่วนของบุคคลบางคนที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น หรือกล่าวถึงเฉพาะเหตุการณ์ที่เคยเกิดเป็นข่าว จากนั้นผู้เขียนจะสร้างตัวละคร เหตุการณ์แวดล้อมอื่น ๆ เข้ามาประกอบเป็นบริบทเพื่อผูกเป็นเรื่องราวใหม่ขึ้นมา ซึ่งผู้อ่านจะได้รับทั้งความบันเทิง และความคิดในอีกด้านหนึ่งของผู้เขียน และเนื่องจากการ์ตูนขายหัวเราะฉบับกระเป๋ามีไม่ได้มีวาระของการออกจำหน่ายเป็นรายวันดังเช่นการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์ ดังนั้นข่าว และเหตุการณ์ต่าง ๆ จึงไม่ใช่ข่าวสด แต่อย่างไรก็ตาม ข่าวสารเหตุการณ์ที่นำมาเสนอก็ไม่ใช่ข่าวที่เก่าจนเกินไป ยังเป็นข่าวเด่นที่เรียกได้ว่ามีความทันต่อเหตุการณ์ที่คงอยู่ในความสนใจและความทรงจำของบุคคลทั่วไป กล่าวคือเมื่อมีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น และผู้เขียนการ์ตูนเกิดแนวความคิดในการล้อเลียนขึ้นมา ก็จะหยิบยกเอาเหตุการณ์นั้นมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนในระยะเวลาใกล้เคียงกันทันที ซึ่งข่าวประจำวันที่ถูกเขียนนำมาล้อเลียนสามารถแบ่งได้เป็น

1. ชาวอาชญากรรม
2. ชาวกีฬา
3. ชาวการเมือง
4. ชาวเบ็ดเตล็ด

1. ชาวอาชญากรรม

ชาวอาชญากรรมเป็นชาวที่เกี่ยวข้องกับภัยอันตรายอันนำมาซึ่งความสูญเสียของชีวิต และทรัพย์สิน อาจเกิดขึ้นกับบุคคลเพียงคนเดียว กลุ่มเดียวหรือคนหมู่มากก็ได้ และชาวอาชญากรรมนี้เป็นชาวที่อยู่ในความสนใจของบุคคลในสังคมโดยทั่วไป ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนจะหยิบยกชาวอาชญากรรมเด่น ๆ ขึ้นมา ในการนำเสนอในเหตุการณ์ที่เป็นชาวอาชญากรรมจะเป็นเพียงสิ่งที่ถูกกล่าวถึง โดยการสร้างตัวละคร เหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่แต่ให้ความสอดคล้อง และนำไปสู่ประเด็นของชาวอาชญากรรมที่ผู้เขียนต้องการกล่าวถึง เพื่อให้ภาพการ์ตูนเรื่องนั้นเกิดความขบขันเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น

ภาพนี้สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ยิงกันตายที่สนามมวยลุมพินี เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2531 ในมวยศึกกรมเกล้า โดย นายชัยวัฒน์ พลังวัฒนกิจ หรือ โทงว ห้าพลัง เจ้าพ่อแห่งวงการมวย และเซียนพนัน ใต้ถูกมือปืนรับจ้างยิงถล่มด้วยปืน 11 ม.ม. ขณะกำลังกุมมวยอยู่ ซึ่งผลปรากฏว่า โทงว ห้าพลัง ใต้เสียชีวิตทันที ทั้งนี้ยังมีประชาชนถูกลูกหลงบาดเจ็บ และเสียชีวิตอีกหลายราย (หนังสือพิมพ์มติชน 5 มีนาคม 2531 : 1)

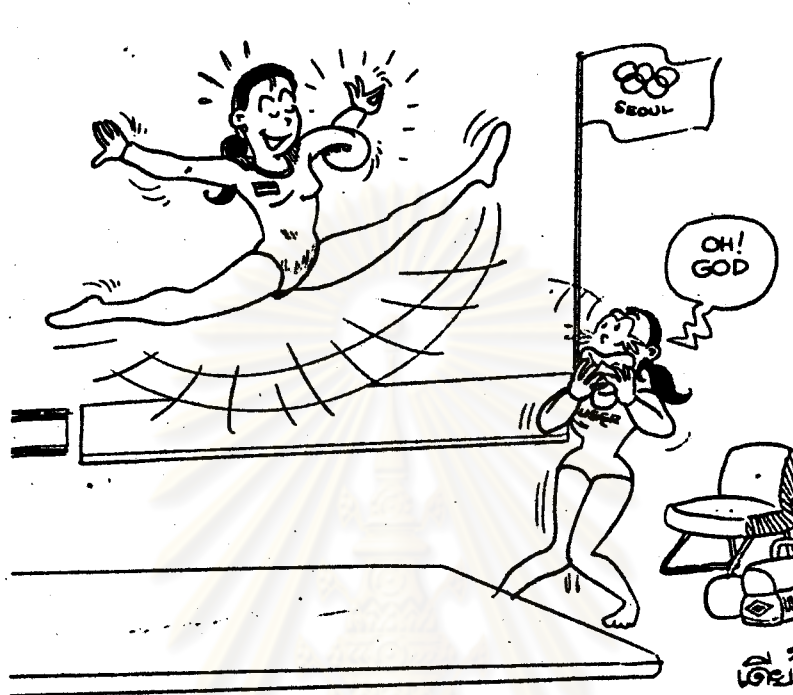
จากเหตุการณ์อันมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม เหตุการณ์นี้ได้เกิดขึ้น ผู้เขียนก็นำมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนเสียดสีในเวลาใกล้เคียงกันทันที ซึ่งภาพการ์ตูนภาพนี้ได้ปรากฏในช่วงเดือน เมษายน 2531 ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ข่าวสด แต่ก็ยังเป็นข่าวที่ยังอยู่ในความทรงจำและความสนใจของบุคคล และเนื่องด้วยระยะเวลาในการออกจำหน่ายของชายหัวเราะฉบับ กระเป้าเป็นช่วงข้ามเดือน ดังนั้นเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญใดเกิดขึ้นมาหลังจากนั้น ภาพการ์ตูนล้อเลียนเหตุการณ์จะได้รับคำแนะนำเสนอสู่สายตาสายตาประชาชนในฉบับของเดือนถัดมาทันที

ในภาพนี้ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันอาชญากรรมมีปรากฏอยู่ทุกแห่ง ทำให้คนต้องหันมาสนใจกับการทำประกันชีวิตกันมากขึ้น โดยนำมาเข้าคู่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ยิงกันตายที่สนามมวยลุมพินีว่า แม้แต่ผู้ที่ชอบมวยก็ต้องทำประกันชีวิต เพราะเมื่อมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นมาแล้วก็ไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นอีกเมื่อใด ตัวละครที่ชอบมวยจนต้องทำประกันชีวิตนั้นก็เปรียบเหมือนเป็นตัวแทนของผู้เขียนในการส่งผ่านความคิดเห็น และแสดงให้เห็นถึงปฏิกิริยาของตนต่อเหตุการณ์ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเป็นเหตุการณ์สะเทือนขวัญประชาชนมาก เมื่อนำมาล้อเลียนผู้เขียนจะใช้ความขบขันผสมผสานลงไปโดยนำเหตุการณ์อื่น ๆ ซึ่งพ้องกันมาเสริมแต่ง จากนั้นให้ตัวละครเป็นผู้กล่าวพาดพิงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและนำมาเป็นประเด็นสำคัญในการหักมุมเพื่อความขบขัน

2. ข่าวกีฬา

ผู้เขียนจะนำเอาข่าวในวงการกีฬาทั่ว ๆ ไปมาเขียนเป็นภาพการ์ตูน ซึ่งจะปรากฏไม่บ่อยนัก เว้นแต่ว่าจะมีปรากฏการณ์ที่สำคัญทางด้านกีฬาเท่านั้น จึงจะมีภาพการ์ตูนล้อเลียนกีฬาปรากฏให้เห็นบ่อย และคิดต่อกันหลายครั้ง สอดคล้องกับประชาชนทั่วไปให้ความสนใจอยู่ในช่วงนี้ ซึ่งการนำมาใช้ผู้เขียนจะสร้างฉาก ตัวละคร และเรื่องราวต่าง ๆ ให้เกี่ยวข้องกับกีฬานอกจากนี้แล้วยังมีการใช้สัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงความแตกต่างระหว่างตัวละครซึ่งเป็น

นักกีฬาไทยกับชาติอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้จะเป็นการนำเอาพฤติกรรมของตัวละครมาใช้เป็นหลักในการ
เรียกเสียงหัวเราะ ตัวอย่างเช่น

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉบับกระเป๋" ฉบับที่ 48 หน้า 68

ภาพนี้สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ 1988 เป็นการแข่งขัน
ครั้งที่ 23 ที่กรุงโซลประเทศเกาหลี ระหว่างวันที่ 17 กันยายน ถึง 2 ตุลาคม (หนังสือพิมพ์
มติชน 18 พฤษภาคม 2531 : 1)

จากเหตุการณ์ครั้งนี้ เป็นเหตุการณ์สำคัญที่ประชาชนต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมาก
โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาสื่อมวลชนต้องแข่งขันกันรายงานข่าวความคืบหน้าของการแข่งขัน
กีฬาครั้งนี้ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันด้วย

ผู้เขียนการ์ตูนของชายหัวเราะฉบับกระเป๋ ก็เป็นสื่อมวลชนอีกประเภทหนึ่งที่คอย
รายงานข่าวคราวต่าง ๆ โดยการนำเสนอออกมาในลักษณะของภาพการ์ตูนล้อเลียน ซึ่งจะ
ปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้งในช่วงที่มีการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก เนื่องจากกีฬามีหลายประเภทดังนั้น

ถ้าอยู่ในช่วงของการแข่งขันกีฬาผู้เขียนสามารถนำกีฬาทุก ๆ ประเภทมาล้อเลียนได้เรื่อย ๆ ทำให้มีลักษณะของความทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ

ส่วนใหญ่แล้วภาพการ์ตูนล้อเลียนการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่ปรากฏ จะเป็นลักษณะการจินตนาการของผู้เขียนให้มีความเกินเลยจากความเป็นจริงไป โดยกำหนดให้การแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งนี้เป็นการชิงชัยกันระหว่างนักกีฬาจากประเทศไทย และนักกีฬาจากชาติต่าง ๆ มากมาย แต่ในที่สุดนักกีฬาจากประเทศไทยจะเป็นผู้มีความสามารถเหนือกว่าชาติอื่น ซึ่งความสามารถ เหล่านั้น ผู้เขียนจะสรรค์สร้างให้เหนือจริงและเป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้ในการแข่งขัน ทำให้ผู้อ่านในฐานะเป็นคนไทยคนหนึ่งมีความรู้สึกที่ตนเองอยู่เหนือกว่าอันนำมาซึ่งความตลกขบขันได้ในที่สุด

3. ข่าวการเมือง

ภาพการ์ตูนในชายหัวเราะฉบับกระเป๋ามีการนำเอาข่าวการเมืองมาล้อเลียนด้วย แต่จะมีเป็นปริมาณน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องการเมืองโดยทั่วไปแล้วเป็นเรื่องหนัก ต้องใช้ความรู้ความคิดในการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้นข่าวการเมืองที่ผู้เขียนการ์ตูนสามารถนำมาเขียนเป็นการ์ตูนล้อเลียนได้ก็จะเป็นเรื่องการเมืองที่เข้าใจง่าย อย่างเช่นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเป็นการล้อเลียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหมดทุกภาพ นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์ และภักดี แสนทวีสุข ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

การเมืองบ้างก็แตะได้ แต่ต้องแตะแบบกลาง ๆ สมมติว่านักการเมืองคนนั้นกำลังเป็นที่ต้องสงสัย แล้วเราไปเขียนเชิงสรุปว่าเขาผิดนี่...ไม่ได้ แต่ถ้าเราไปเขียนล้อเขาเล่นธรรมดา ๆ ไม่มีการสรุปนี้ได้...อย่างนักการเมืองคงไม่เขียนให้หน้าตาออกกว่าเป็นใคร เหตุการณ์การเมืองเอามาเล่นได้น้อย มันเอามาผูกเป็นแก๊กได้น้อย เวลามีเรื่อง ๆ หนึ่งมันนาน 2-3 เดือนเราเขียนได้แก๊ก 2 แก๊ก ก็หมดแล้ว (นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์, สัมภาษณ์)

"ไม่ค่อยเข้าไปยุ่ง อาจเป็นเพราะไม่เข้าใจมันกระจ่าง ก็เลยเอาแต่ข่าวมัน ๆ ล้อว่า เช่นการเลือกตั้งเป็นระบอบการเมืองพัน ๆ ชาวบ้านรับได้" (ภักดี แสนทวีสุข, สัมภาษณ์) ตัวอย่างเช่น

“นี่เป็นปากเสียงของประชาชนในระบอบสังคมนิยม
เสียผมเก็บอกให้หม่อมฉัน ผมก็หม่อมฉัน.....”

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 1 หน้า 126

ภาพนี้สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่ได้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไปโดย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 จากนั้นก็ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ทั่วประเทศ ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 โดยจะเปิดรับสมัครเลือกตั้งในวันที่ 9-13 มิถุนายน พ.ศ.2529 (หนังสือพิมพ์สยามรัฐ 3 พฤษภาคม 2529 : 1, 3)

หลังจากการกำหนดวันเปิดรับสมัครเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 7-13 มิถุนายน 2529 ผู้เขียนการ์ตูนก็ได้นำมาเขียนเป็นการ์ตูนล้อเลียนในฉบับต่อมาทันที ซึ่งภาพนี้ปรากฏอยู่ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2529

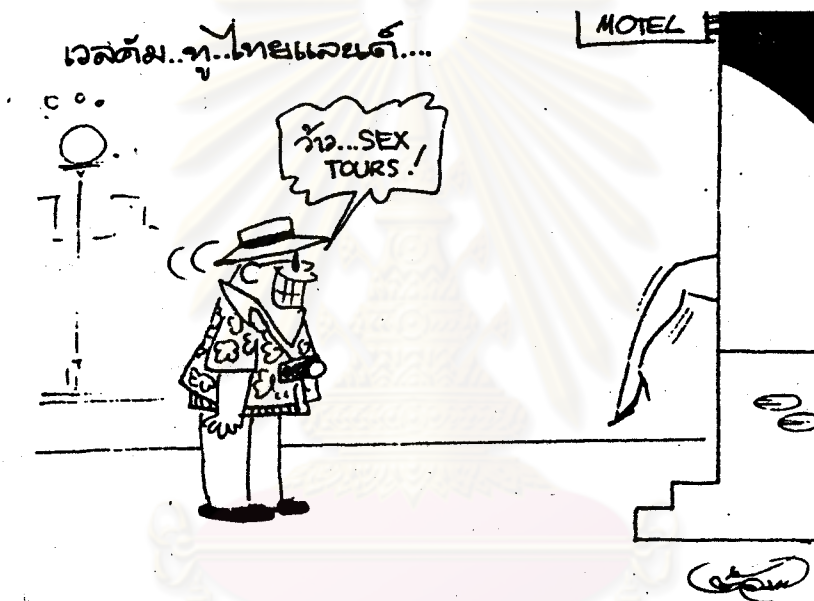
จากภาพนี้ผู้เขียนได้สร้างตัวละครขึ้นมาให้เป็นตัวแทนของผู้สมัครรับเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่ง ที่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมผิดแปลกไป ซึ่งกรณีเช่นนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในความเป็นจริง เพียงแต่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเกิดความขบขันเมื่อได้เห็นพฤติกรรมที่

ขัดแย้งกับความเป็นจริงเท่านั้นเอง

4. ข่าวเบ็คเตล็ค

ในส่วนนี้ผู้เขียนนำมาจากข่าวเบ็คเตล็คทั่ว ๆ ไป และข่าวที่นำมาใช้จะเป็นข่าวสำคัญ และอยู่ในความสนใจของประชาชน

ตัวอย่างที่ 1

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉบับกระเป๋" ฉบับที่ 25 หน้า 28

ภาพนี้สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่นาย ลาเซิน ชวานอร์เวย์ ได้จัดตั้งบริษัท เซ็กส์ทัวร์ ขึ้นมาเพื่อนำผู้ชายชวานอร์เวย์ไปหาความสุขทางเพศนอกประเทศ โดยจัดให้มาทัวร์ประเทศไทย คณะเซ็กส์ทัวร์ดังกล่าวเดินทางมาถึงประเทศไทยโดยสายการบินแอร์ฟอท ในเวลาประมาณ 15.45 น. ของวันที่ 9 มีนาคม 2531 ซึ่งเหตุการณ์นี้ทำให้กลุ่มองค์กรสิทธิสตรีในประเทศไทย ร่วมกันทำการประท้วง (หนังสือพิมพ์มติชน 9 มีนาคม 2531 : 1)

จากเหตุการณ์นี้ผู้เขียนนำมาล้อเลียนโดยเอามาเพียงสาระสำคัญของเหตุการณ์ในส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งผู้เขียนนำเอาชื่อเพลง เวลคัม ทู ไทยแลนด์ ของวงคาราบาวมาใช้ ซึ่งเพลงนี้แต่งขึ้นมาตามหลังเหตุการณ์กรณี เช็กส์ทัวร์ โดยมีเนื้อหารวม ๆ กล่าวถึงการชักชวนชาวต่างประเทศว่าเมื่อมาถึงเมืองไทยก็ควรเที่ยวชมวัดวาอาราม และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในการใช้ชื่อเพลงนี้ ผู้เขียนยังต้องการสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงฉากของภาพการ์ตูนว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยใช้ภาพการ์ตูนสื่อความหมายให้มีลักษณะตรงกันข้าม และขัดแย้งกับเนื้อหาโดยรวมของเพลงที่ต้องการต่อต้าน เช็กส์ทัวร์ ถ้าผู้อ่านคนใดเข้าใจเนื้อหาของบทเพลงนี้ ก็จะทำให้เกิดความขบขันจากลักษณะของความขัดแย้งในภาพและคำบรรยาย

ตัวอย่างที่ 2

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉบับกระเป๋" ฉบับที่ 47 หน้า 106

ภาพนี้สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2530 ขะมีการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งมีนาย นคร ศรีวิจารณ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพเป็นประธานในการออกสลากกินแบ่งรัฐบาล ครั้งนี้ได้เกิดมีบุคคลแอบตกแต่งวงล้อออกล็อตเตอรี่ โดยการใช้รีโมทคอนโทรลบังคับ "เลขล้อค" เพื่อให้ได้เลขหมายที่กำหนดกันไว้ล่วงหน้า

(หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ 4 กันยายน 2530 : 1)

จากเหตุการณ์นี้ผู้เขียนนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการเขียนการ์ตูนล้อเลียน โดยแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์การลือคเลขดังกล่าวดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะรับการแก้ไขควบคุมดูแลแล้วก็ตาม กลโกงต่าง ๆ ยังคงถูกนำมาใช้อยู่เสมอซึ่งความซับซ้อนในภาพนี้ ผู้เขียนการ์ตูนจะใช้มุขตลกประเภทซ้อนปม ตัวละครที่คุยกันในภาพไม่สามารถทราบถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นระหว่างการหมุนวงล้อเพื่อออกสลากกินแบ่งรัฐบาล ว่าการออกสลากครั้งนี้ยังคงมีการลือคเลขกันอยู่ในขณะเดียวกันผู้อ่านเท่านั้นที่ทราบว่าการเล่นวงล้อครั้งนี้ต้องมีการลือคเลขแน่นอน โดยสังเกตจากพฤติกรรมของตัวละครตัวที่หลบซ่อนอยู่พร้อมกับเครื่องบังกับการลือคเลข ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขบขันขึ้นมาได้ด้วยการเห็นถึงความโง่เขลาของตัวละคร

ตัวอย่างที่ 3

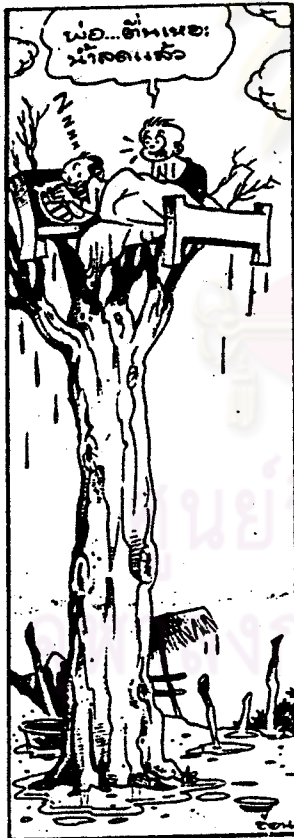

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉบับกระเป๋าคอ" ฉบับที่ 49 หน้า 1

ภาพนี้สืบเนื่องมาจากข่าวเกี่ยวกับโรคร้ายแรงชนิดใหม่คือ โรคเอดส์ โดยเริ่มต้นมาจากสหรัฐอเมริกา เป็นโรคที่เกิดกับพวกรักร่วมเพศ จากนั้นโรคนี้ก็เริ่มระบาดเข้ามายังประเทศไทย ผู้ที่เป็นต้องถูกแยกให้อยู่ในสถานที่เฉพาะ เนื่องจากเป็นโรคที่ติดต่อกันได้และยังไม่มียารักษา (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 11 ตุลาคม 2527 :1)

ในช่วงที่มีข่าวเกี่ยวกับโรคเอดส์ ชายหัวเราะฉับกระเป๋าคือ เรื่องนี้มาเสนอบ่อยครั้งในหลายแง่มุม อย่างเช่นในภาพนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ป่วยเป็นโรคเอดส์ ไม่มีผู้ใดอยากเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยเพราะเป็นโรคติดต่อกันได้ นอกจากนี้ยังนำเสนอโดยใช้ตัวละครแสดงถึงบุคคลที่มีอัตราเสี่ยงต่อโรคนี้อย่างเช่นพวกรักร่วมเพศ หรือโสเภณี ซึ่งการ์ตูนแต่ละภาพที่ผู้เขียนสะท้อนออกมา ก็เป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความร้ายแรงของโรคนี้อีก และความขบขันของแต่ละเรื่องจะแตกต่างกันไปตามวิธีการของผู้เขียนเอง

ตัวอย่างที่ 4

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋าคือ"

ฉบับที่ 53 หน้า 49

ภาพนี้สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ฝนตกตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2530 จนกระทั่งเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ที่ภาคใต้ของประเทศ โดยเฉพาะที่อำเภอกระสุน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเหตุให้บ้านเรือนราษฎรเสียหายเป็นจำนวนมาก บางรายต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน บ้างก็ไม่มีที่อยู่อาศัยจนภาคเอกชน และรัฐบาลต้องยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 6 ธันวาคม 2530 : 1)

จากเหตุการณ์นี้ผู้เขียนการ์ตูนนำมาล้อเลียนให้เห็นว่า เหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้เป็นครั้งรุนแรงที่สุดในรอบปี ประชาชนโชคร้ายลอยตามน้ำหายสาบสูญไปก็มี ที่โชคคืออยู่บ้างก็ป็นขึ้น ไปหลบภัยบนต้นไม้ และนอกจากผู้เขียนต้องการสะท้อนให้เห็นถึงอุทกภัยที่มีความรุนแรงแล้ว

ยังสะท้อนให้เห็นถึงระยะเวลาอันยาวนานของเหตุการณ์กว่าความช่วยเหลือจะมาถึง ชาวบ้าน
ผู้ประสบภัยสามารถนอนหลับไปได้อย่างปลอดภัย

บทเพลง

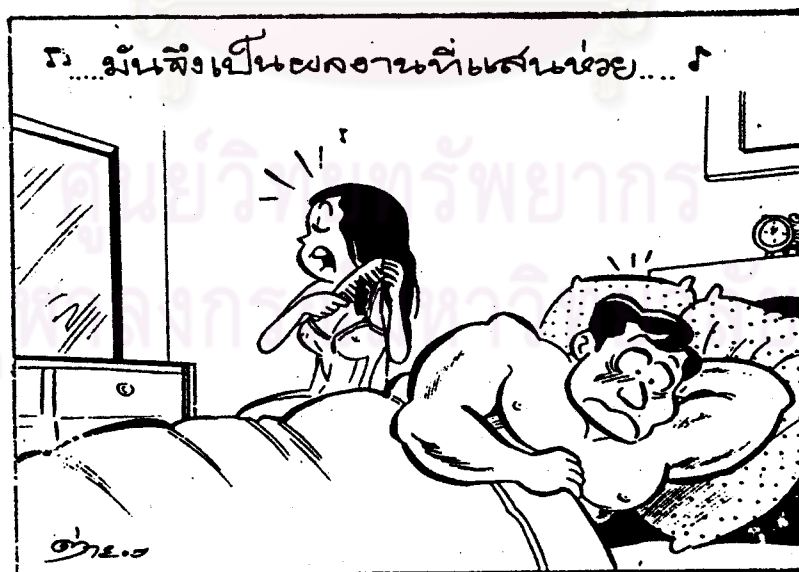
ในสังคมปัจจุบันนี้ เมื่อมีบทเพลงใหม่ ๆ เกิดขึ้น ก็จะก้าวเข้ามาแทนที่บทเพลงเก่า
สลับสับเปลี่ยนกันไปอยู่เรื่อย ๆ ตามกาลเวลาตลอดจนความนิยมของประชาชน และเมื่อมี
บทเพลงใหม่ที่บรรดาศิลปินในบ้านเราทั้งหลายต่างสร้างสรรค์ตามกันออกมาอย่างมากมาย
ชายหัวเราะฉับกระเป๋าก็เปรียบเหมือนเป็นผู้ทำหน้าที่คัดเลือก และนำมาล้อเลียน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งมักเป็นบทเพลงในแนวทันสมัยของศิลปินซึ่งกำลังมีชื่อเสียง เป็นที่นิยมชมชอบ
และอยู่ในสายตาของประชาชน ตลอดจนเป็นบทเพลงที่ติดปากและคุ้นหูผู้ฟังเท่านั้น เนื่องจาก
ชายหัวเราะฉับกระเป๋าก็คือเป็นการตลกต้องการความเคลื่อนไหวแปลกใหม่ ถ้านำเสนอสิ่งเก่า ๆ
จะทำให้เกิดความน่าเบื่อหน่ายได้ ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนจึงต้องอาศัยความใหม่ ความทันสมัยจาก
บทเพลงต่าง ๆ ที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมา เขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนอย่างต่อเนื่อง และ
เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ให้ทันกับยุคสมัย

ด้วยเหตุนี้เมื่อชายหัวเราะฉับกระเป๋านำเอาบทเพลงที่มีลักษณะดังกล่าวนั้นมาเขียน
เป็นภาพการ์ตูน ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับภาพการ์ตูนเรื่องนั้นได้ในทันที ว่าผู้เขียนต้องการ
สื่อสารถึงบทเพลงที่นำมาล้อเลียนว่าอย่างไรบ้าง และในความเป็นจริงแล้วบทเพลงนั้นมีความ
หมายไปในทางใด เมื่อผู้เขียนนำมาล้อเลียนเสียดสีโดยการสร้างภาพ และใส่จินตนาการให้มี
ลักษณะผิดแปลกออกไปจากความหมายแท้จริง ผู้อ่านก็สามารถรับรู้ และเกิดความขบขันทันที
เนื่องจากผู้อ่านเองได้คุ้นเคยเนื้อหา และความหมายของบทเพลง จากการนำเสนอของสื่อมวลชน
ประเภทอื่น ๆ มาแล้ว นอกจากนี้ชายหัวเราะฉับกระเป๋าก็สะท้อนในแง่ของความทันสมัยต่อ
เวลา และทันต่อเหตุการณ์ ในลักษณะที่เมื่อมีบทเพลงใหม่อันเป็นที่รู้จักกันทั่วไปปรากฏขึ้นมา
โดยผ่านทางสื่อมวลชนอย่างเช่น วิทยุ ไม่ว่าจะจากรายการเพลง หรือจากเทปบันทึกเสียง นักเขียน
การ์ตูนจะเลือกหยิบยกเอาบทเพลงนั้น ๆ มาเสนอเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนในระยะเวลาใกล้เคียง
เคียงกันทันที ต่อจากนั้น เมื่อบทเพลงเดียวกันนี้ได้รับการนำเสนอผ่านทางโทรทัศน์ในรายการ
ต่าง ๆ พร้อมศิลปินผู้ร้องเพลง ชายหัวเราะฉับกระเป๋าก็จะนำเอาตัวของศิลปินผู้นั้นมาล้อเลียน

ในลักษณะต่าง ๆ กันอีกด้วย

การนำบทเพลงในบทเพลงหนึ่งมาล้อเลียน ผู้เขียนการ์ตูนสามารถล้อเลียนโดยการตัดตอนมาใช้เพียงบางส่วน ซึ่งการนำเอาบางส่วนของเนื้อเพลงมาใช้จะมีความเกี่ยวข้องกับกรอบของภาพการ์ตูน กล่าวคือเป็นส่วนที่ช่วยกำหนดภาพการ์ตูน เรื่องนั้นว่าจะประกอบด้วยภาพการ์ตูนจำนวนเท่าใด อย่างเช่นถ้าผู้เขียนใช้ล้อเลียนเฉพาะท่อนสร้อยหรือท่อนสั้น ๆ ของบทเพลง ส่วนใหญ่จะนำเสนอในลักษณะของภาพการ์ตูนกรอบเดียวจบ จากนั้นกำหนดให้ตัวละครเป็นผู้ร้องบทเพลงนี้ประกอบกับการสร้างภาพการ์ตูนขึ้นมาใหม่ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับบทเพลงในส่วนที่นำมาใช้ และเมื่อบทเพลงที่นำมาล้อเลียนนั้น ผู้เขียนตัดตอนมาเป็นประโยคยาว จะได้รับการนำเสนอในรูปของภาพการ์ตูนหลายกรอบจบ โดยการกำหนดให้ตัวละครที่ดำเนินเรื่องเป็นผู้ร้องเพลง และสร้างภาพประกอบใหม่ให้มีความสัมพันธ์กับบทเพลงเหล่านั้น โดยผู้เขียนไม่ได้คำนึงถึงความหมายแท้จริงของบทเพลงเลย เป็นลักษณะการนำ ปรับท่อนหนึ่งมาใช้กับบริบทอีกอย่างหนึ่ง อย่างเช่นการนำ บทเพลงที่มีเนื้อหาโดยรวมเกี่ยวข้องกับ เรื่องของความรักมาล้อเลียน โดยการสร้างเรื่องราวเหตุการณ์ในภาพการ์ตูนให้ไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรักไร้โชค เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเบา" ฉบับที่ 34 หน้า 20

ภาพนั้นนำมาจากบทเพลง "บาบบริสุทธ์" ของวงคาราบาว มีเนื้อหาโดยรวมกล่าวถึง ผู้หญิงกับผู้ชาย เมื่อแรกเป็นแฟนกันต่างทำทีเข้าหากัน โดยปกปิดนิสัยแท้จริงของตนเอง แต่เมื่อ แต่งงานแล้ว จึงแสดงนิสัยไม่ได้ออกมา จนต้องแยกทางกันไป เรียกได้ว่า "มันจึงเป็นผลงานที่ แสนห่วย" และทำให้ลูกต้องกลายเป็นเด็กมีปัญหา

ภาพนี้เป็นภาพที่ปรากฏอยู่ในนิตยสารการ์ตูนชายหัวเราะฉบับกระเป๋า ประจำเดือน มีนาคม 2531 เป็นช่วงปีเดียวกับวงคาราบาวได้ออกเทปเพลงชุด เวลคัมทูไทยแลนด์ ซึ่ง เพลงบาบบริสุทธ์ เป็นเพลงหนึ่งที่คนทั่วไปรู้จักกันดี ผู้เขียนการ์ตูนจึงนำมาเขียนเป็นภาพล้อเลียน ทันที โดยล้อเลียนเฉพาะตอนหนึ่งของเนื้อเพลงที่เป็นประโยคสั้น ๆ เท่านั้น จึงมีลักษณะเป็น การ์ตูนกรอบเดียวจบและผู้อ่านการ์ตูนไม่ได้สนใจกับความหมายรวมของบทเพลงเลย ภาพการ์ตูน จึงไม่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่ง ผู้เขียนจะสร้างภาพขึ้นมาใหม่โดยคำนึงเพียงว่า ให้ภาพการ์ตูนในกรอบนั้นสอดคล้องต้องกันกับวลีหรือประโยคของบทเพลงที่ล้อเลียน

ผู้เขียนได้สร้างภาพการ์ตูนโดยให้ตัวละครฝ่ายหญิงเป็นผู้ร้องตอนสร้อยของบทเพลง ในทำนองกระแทกกระเทียบ เปรี๊ยะ เปรี๊ยะลามทริกของฝ่ายชายว่า "มันจึงเป็นผลงานที่แสนห่วย" เป็นการนำเอาสิ่งหนึ่งมาเข้าคู่สัมพันธ์กับอีกสิ่งหนึ่งในลักษณะ "ผิดฝาผิดตัว" อย่างที่ผู้อ่านอาจ คาดเดาไม่ถึงมาก่อน และยิ่งผู้อ่านคนใดทราบ และเข้าใจความหมายของบทเพลงนี้ว่ามีได้มีความ เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของภาพการ์ตูนเลย จะทำให้เกิดอารมณ์ขันขึ้นมาได้มากกว่าผู้อ่านที่ ไม่รู้จัก หรือไม่เคยได้ยินเพลงนี้มาก่อน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างที่ 2

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 51 หน้า 144

ภาพนี้มาจากบทเพลง "ตัวสำรอง" ของพงษ์พัฒน์ วชิระบรรจง มีเนื้อหาโดยรวม กล่าวถึงความรักของชายคนหนึ่งที่มีต่อหญิงสาว แต่เมื่อถึงเวลาที่ฝ่ายหญิงได้พบชายคนอื่นที่ดีกว่า จึงจากไป ซึ่งฝ่ายชายก็ยอมรับว่าตนไม่สามารถเทียบกับชายคนใหม่ได้ โดยร้องว่า "ไว้เรามันตัวสำรองคนหนึ่ง"

ภาพนี้เป็นภาพที่ปรากฏอยู่ในนิตยสารการ์ตูนชายหัวเราะฉบับกระเป๋่า ประจำเดือน พฤศจิกายน 2531 ซึ่งเป็นช่วงปีเดียวกับที่ พงษ์พัฒน์ วชิระบรรจง ได้ออกเทปเพลงชุด ตัวสำรอง และเพลงตัวสำรองที่นำมาเขียนล้อเลียนนี้ เป็นเพลงเอกซึ่งคนทั่วไปรู้จัก และชื่นชอบ ผู้เขียนนำบทเพลงนี้มาล้อเลียนโดยตัดคอนของเนื้อเพลงมาใช้ส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นประโยคยาวพอที่จะเขียนเป็นภาพการ์ตูนหลายกรอบจบได้

คำว่า "ตัวสำรอง" สามารถนำมาใช้ได้หลายลักษณะ ถ้าพิจารณาตามเนื้อหาของบทเพลงแล้ว คำนี้ผู้แต่งนำมาใช้ในบริบทที่เกี่ยวกับความรัก แต่ผู้เขียนการ์ตูนนำมาใช้ในอีกบริบทหนึ่งที่แตกต่างออกไป นั่นคือใช้กับเรื่องของกีฬา โดยสร้างภาพการ์ตูนขึ้นมาให้มีความสอดคล้องกับข้อความหรือประโยคของบทเพลง และไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาของบทเพลงแต่อย่างใด จากนั้นกำหนดให้ตัวละครร้องเพลงเป็นเชิงปรารภว่าการแข่งขันกีฬาคราวนี้เป็นได้แค่ตัวสำรองเท่านั้น เป็นการนำบริบทหนึ่งมาใช้ในอีกบริบทหนึ่ง และเนื่องจากเป็นภาพการ์ตูนหลายกรอบ ดังนั้นผู้เขียนจึงใช้การหักมุมภาพให้ผู้อ่านคาดการณไม่ถึง โดยเปิดเผยตอนจบว่า ตัวสำรองในที่นี้มีความหมายเกี่ยวกับการกีฬา ซึ่งใช้ความแตกต่างระหว่างตัวภาพกับตัวพื้นที่เป็นฉากหลังของกรอบแรก กรอบสอง กับกรอบสุดท้าย ทำให้ผู้อ่านผิดคาด อันจะมาซึ่งความขบขันได้

ภาพยนตร์โฆษณา

ภาพยนตร์โฆษณาที่ชายหัวเราะฉบับกระเป๋าล้อเลียนนี้ ผู้เขียนนำมาจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ เนื่องจากในปัจจุบันนี้โทรทัศน์และภาพยนตร์โฆษณาคือสิ่งที่แยกกันไม่ออก การที่สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ต้องพึ่งพาอาศัยภาพยนตร์โฆษณาและขาดไปไม่ได้นั้น เนื่องจากสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องต้องอาศัยรายได้จากการให้เช่าเวลาโฆษณาสินค้า เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานของตน และสถานีโทรทัศน์ทุกช่องในบ้านเราเวลานี้ต้องมีภาพยนตร์โฆษณาคั่นระหว่าง และแต่ละตอนของรายการประเภทต่าง ๆ ซึ่งภาพยนตร์โฆษณาชุดหนึ่งอาจผ่านเข้าสู่สายตาผู้ชมโทรทัศน์ในแต่ละวันอย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทำให้ผู้ชมโทรทัศน์สามารถจดจำภาพยนตร์โฆษณาบางชุดได้ขึ้นใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพยนตร์โฆษณาที่ออกมาในลักษณะดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้เป็นอย่างดี

สินค้าแต่ละชนิดต้องการความทันสมัยทั้งสิ้น ดังนั้นในแต่ละช่วง ภาพยนตร์โฆษณาจะได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อนำเสนอผ่านทางโทรทัศน์ไปสู่ประชาชนตามความเหมาะสม ผลักเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ภาพยนตร์โฆษณาชุดใหม่ก็เข้าแทนที่ภาพยนตร์โฆษณาชุดเก่า ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนจะเลือกนำภาพยนตร์โฆษณาที่ใหม่และเด่นมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียน เนื่องจากชายหัวเราะฉับกระเป๋าก็ต้องการความใหม่ในเนื้อหาด้วยเช่นกัน และเมื่อผู้อ่านเห็นภาพการ์ตูนผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้เขียนนำมาจากภาพยนตร์โฆษณาชุดไหน และเป็นของสินค้าประเภทใด เพราะผู้อ่านเองเคยเห็นเคยรับทราบถึงภาพยนตร์โฆษณาชุดนั้นมาก่อน เนื่องด้วยปริมาณความถี่ในการนำเสนอภาพยนตร์โฆษณาแต่ละชุดมีมาก และจากการที่ผู้เขียนได้คัดเลือกเพื่อหยิบยกมาเฉพาะภาพยนตร์โฆษณาที่มีความเด่น ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถจดจำถึงเรื่องราวในภาพยนตร์โฆษณาชุดนั้น ๆ ให้อย่างแม่นยำ อันมีผลทำให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้ และตีความภาพการ์ตูนที่นำภาพยนตร์โฆษณามาล้อเลียนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การคัดเลือกภาพยนตร์โฆษณา ใช่ว่าภาพยนตร์โฆษณาที่มีความเด่นทุกเรื่อง จะได้รับการคัดเลือก ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับผู้เขียนด้วย ผู้เขียนแต่ละคนอาจมีความชอบ ความประทับใจแตกต่างกัน และยังขึ้นอยู่กับว่าในขณะที่ผู้เขียนกำลังรับชมภาพยนตร์โฆษณานั้น เกิดความคิดในการหยิบยกมาล้อเลียนหรือไม่ จึงทำให้ภาพยนตร์โฆษณาที่นำมาเขียนล้อเลียน มีเนื้อหาหลากหลาย และแตกต่างกันออกไปตามความคิดของผู้เขียนแต่ละคน ซึ่ง นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์ นักเขียนการ์ตูนของชายหัวเราะฉับกระเป๋าก็ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า "...จะล้อชื่อ ล้อภาพ ถ้าดังพอ... ไม่จะเจงว่าต้องเป็นภาพยนตร์โฆษณาชิ้นใด อันนี้เลือกมาเพราะเกิดไอเดียอีกอันนึงคนเห็นแล้วรู้ทันทีว่ามาจากอะไร" (นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์, สัมภาษณ์)

ผู้เขียนการ์ตูนได้สะท้อนภาพของภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ ในลักษณะที่เป็นความทันต่อเวลาและความทันต่อเหตุการณ์ เมื่อมีภาพยนตร์โฆษณาชุดใหม่ปรากฏขึ้น และมีความเด่น ผู้เขียนการ์ตูนจะนำภาพยนตร์โฆษณาชุดนั้นมาล้อเลียนทันทีในเวลาไม่นานนัก และการนำภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์มาล้อเลียนจะคล้ายกับการล้อเลียนบทเพลง ซึ่งข้อความของภาพยนตร์โฆษณาชุดต่าง ๆ ที่นำมาใช้จะเป็นตัวกำหนดกรอบของภาพการ์ตูนว่าประกอบด้วยภาพจำนวนเท่าใด ถ้าผู้เขียนนำคำโฆษณาในส่วนที่เป็นจุดขาย คือส่วนที่ต้องการเน้นถึงคุณภาพของสินค้าในภาพยนตร์โฆษณาชุดนั้นมาใช้ จะนำเสนอออกมาเป็นภาพการ์ตูนกรอบเดียวจบ จากนั้นเป็นการสร้างภาพให้

มีความสอดคล้องและรับกันได้กับข้อความ หรือประโยคที่นำมาจากภาพยนตร์โฆษณา หากแต่จะจินตนาการออกมาเป็นภาพในลักษณะผิดแปลกออกไปอย่างคาดไม่ถึง ส่วนการล้อเลียนภาพยนตร์โฆษณาที่เป็นการ์ตูนหลายกรอบจบมีความแตกต่างออกไปจากการนำบทเพลงมาใช้ในการเขียนเป็นภาพการ์ตูนหลายกรอบจบเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่แล้วบทเพลงจะได้รับการนำเสนอออกมาในรูปของเสียงผ่านทางวิทยุ ดังนั้นส่วนที่นำมาใช้จะเป็นเนื้อเพลง แต่ภาพยนตร์โฆษณานั้นจากการนำเสนอผ่านทางโทรทัศน์ในรูปแบบที่เป็นทั้งภาพและเสียงบรรยาย ผู้เขียนการ์ตูนสามารถนำมาใช้ทั้งในส่วนของภาพและคำบรรยายประกอบเกือบทั้งหมด โดยเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนในลักษณะเดียวกับภาพยนตร์โฆษณาตั้งแต่กรอบแรกเรื่อยมาจนกระทั่งมีการสรุปตอนจบใช้การตัดแปลงภาพกรอบสุดท้ายเป็นคนละเรื่องกับภาพยนตร์โฆษณาที่ปรากฏ เพื่อชักนำความคิดของผู้อ่านให้เป็นไปในอีกแนวทางหนึ่งอย่างคาดไม่ถึงมาก่อน

และไม่ว่าจะจะเป็นภาพยนตร์โฆษณาชุดใดก็ตาม ผู้เขียนจะนำมาประกอบกันเข้ากับความคิดในแบบของการ์ตูน โดยนำภาพยนตร์โฆษณาที่เกิดขึ้นจริงส่วนหนึ่งมาผสมผสานกับเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นใหม่อีกส่วนหนึ่งเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความขบขันเป็นหลัก และจากภาพยนตร์โฆษณาชุดหนึ่ง ผู้เขียนสามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบในการแตกมุขแตกเรื่องราวของภาพการ์ตูนต่อไปอีกมากมาย

ตัวอย่างที่ 1

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋้า" ฉบับที่ 9 หน้า 59

ภาพที่นำมาจากภาพยนตร์โฆษณาดวงซึกฟอกแท้ โดยผู้เขียนการ์ตูนจะนำมาเฉพาะส่วนที่เป็นจุดขายของสินค้าว่า ถ้าใช้ผงซึกฟอกชนิดนี้แล้วผ้าจะขาวสะอาดอย่างรวดเร็วเหมือนมีมือขยันมาช่วยซัก ดังนั้นภาพการ์ตูนจึงมีรูปแบบเป็นภาพครอบครัวมีความสุข

ผู้เขียนการ์ตูนได้นำจุดขายของผงซึกฟอกชนิดนี้มาเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนให้เหมือนกับว่าถ้าใช้แล้วจะเป็นเช่นนั้นจริง ๆ โดยสร้างภาพเพื่ออธิบายถึงความหมายตามตรงของคำโฆษณาซึ่งเป็นเพียงคำเปรียบเปรยและไม่สามารถเป็นไปได้ในความเป็นจริง ดังนั้นผู้อ่านจึงเกิดความขบขันขึ้นได้จากลักษณะของความเหนือจริงนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 2

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 46 หน้า 40

ภาพนิ่งนำมาจากภาพยนตร์โฆษณาบะหมี่หมูสับตรามามา ผู้เขียนนำมาใช้ทั้งใน ส่วนคำบรรยายและภาพที่ปรากฏทางโทรทัศน์ จากนั้นผู้เขียนจะขยายภาพการ์ตูนออกไปในรูปแบบของภาพการ์ตูนหลายกรอบจบ ซึ่งภาพในกรอบแรกเป็นภาพของกลุ่มหนุ่มสาวกำลังร้องเพลงขณะ ล่องแพไปตามแม่น้ำ ต่อมาได้ยินเสียงสับหมูจึงแวะดู ทั้งภาพและคำโฆษณาผู้เขียนนำมาจาก ภาพยนตร์โฆษณาส่วนหนึ่งเท่านั้น จากนั้นผู้เขียนคัดแปลงเฉพาะภาพการ์ตูนในกรอบสุดท้ายโดย สร้างภาพขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับคำบรรยายและเนื้อหาในตอนต้น ทำให้ผู้อ่านคาดการณผิด ไปว่า แทนที่จะได้พบกับบะหมี่หมูสับ ตัวละครกลับต้องพบกับเหตุการณ์อื่นแทน

หลังจากมีภาพยนตร์โฆษณาสินค้า 2 ชนิดปรากฏทางโทรทัศน์ได้ไม่นาน ผู้เขียนการ์ตูน ของชายหัวเราะฉบับกระเป๋าก็นำมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนในเวลาต่อมาทันที ซึ่งภาพยนตร์ โฆษณาสินค้าทั้ง 2 เป็นโฆษณาที่มีความเด่น เป็นที่รู้จักกันของผู้ชมโดยทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่าน สามารถระลึกได้ ซึ่งถ้านำภาพยนตร์โฆษณาชุดเก่ามาล้อเลียน ผู้อ่านอาจลืมเลือนไปแล้วว่า ผู้เขียนต้องการนำเสนอถึงภาพยนตร์โฆษณาสินค้าประเภทใด อันทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจและไม่เกิด ความขบขันก็เป็นได้

ภาพยนตร์

ภาพยนตร์ ในที่นี้หมายถึงภาพยนตร์ที่ได้รับการนำเสนอทางโทรทัศน์ และผู้เขียนการ์ตูน ของชายหัวเราะฉบับกระเป๋าก็นำมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียน ซึ่งแบ่งได้เป็น

1. ภาพยนตร์ไทย
2. ภาพยนตร์ต่างประเทศ

ภาพยนตร์ไทย

ภาพยนตร์ไทยที่ผู้เขียนการ์ตูนนำมาล้อเลียน ส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของนรกสวรรค์และภูตผีปีศาจ

สืบเนื่องมาจากในสมัยก่อนนั้น เป็นความเชื่อทางพุทธศาสนาที่มีการสั่งสอนกันว่า ใครทำความดีจะได้ขึ้นสวรรค์ ใครทำความชั่วต้องตกนรก เรื่องเหล่านี้มีปรากฏอยู่ตามตำนาน

เรื่องเล่าต่าง ๆ อันเกี่ยวพันไปถึงภูติผีเทวดา หรือมัจจุราศ จากนั้นมีการเล่าขานสืบทอดความเชื่อเหล่านี้มาเรื่อย ๆ หลายชั่วอายุคน จนกระทั่งมีสื่อมวลชนเกิดขึ้น และสื่อมวลชนนี้เองเป็นผู้นำความเชื่อต่าง ๆ นี้มาถ่ายทอดสู่ผู้ชมในรูปแบบของภาพยนตร์ อย่างเช่น เรื่องพิภพมัจจุราศ โดยสร้างภาพของตัวละครขึ้นมาตามลักษณะที่เคยได้อ่าน หรือได้ยินได้ฟังมา ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้วยังไม่มีผู้ใดเคยพบเห็นกันมาก่อน

ภาพยนตร์เรื่องนี้ ถึงแม้จะเป็นภาพยนตร์ที่นานมาแล้ว แต่เรื่องของนรกสวรรค์ยังคงเป็นความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดกันต่อๆ มาจนถึงปัจจุบัน และจากการเสรมีย้ำจากสื่อมวลชนอีก ทำให้คนเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้อาจมีอยู่จริง ตลอดจนมีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมตามที่สื่อมวลชนได้สร้างภาพไว้ เมื่อเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับสังคมไทยอย่างแยกไม่ออก ผู้เขียนการ์ตูนของชายหัวเราะฉบับกระเป๋านำมาล้อเลียนอยู่เสมอเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของคนไทย และให้เสมือนกับ เป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้จริง โดยนำมาล้อเลียนเฉพาะตัวละครสำคัญเท่านั้น กล่าวคือความเชื่อที่ว่าตัวแทนของนรกคือมัจจุราศ และตัวแทนของสวรรค์คือเทวดา ผู้เขียนการ์ตูนจะนำตัวละครเหล่านี้มา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มัจจุราศจะนำมาใช้มากกว่าตัวละครอื่น ๆ โดยการจำลองเอารูปร่างลักษณะและพฤติกรรมมาจากภาพยนตร์เรื่องพิภพมัจจุราศนั่นเอง

การนำมาล้อเลียนนั้น ด้านหนึ่งผู้เขียนยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตัวละครไว้ คือความเชื่อที่ว่ามัจจุราศต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ทำความชั่ว การพิพากษา และความตายของมนุษย์ทั่ว ๆ ไป อีกด้านหนึ่งผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครเหล่านี้มีลักษณะตรงกันข้ามกับความเชื่อนั้น เช่น มัจจุราศก็มีกิเลสตัณหา และทำความชั่วได้เช่นเดียวกับมนุษย์ อันเป็นที่มาของความตลกขบขัน แลงเมื่อมีการสร้างเรื่องราวให้เกี่ยวข้องกับการทำความดี หรือเกี่ยวกับสวรรค์ ผู้เขียนจะเลือกใช้ตัวละครเป็นเทวดา จากนั้นใส่ความตลกขบขันลงไปตามที่ผู้เขียนต้องการ

นอกจากนี้ ตัวละครพวกภูติผีปีศาจ ก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกับการล้อเลียนมัจจุราศ หรือเทวดา ที่ยังคงลักษณะเฉพาะของตัวละครไว้ ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งสร้างบุคลิกพฤติกรรมใหม่ให้ตัวละครโดยมีลักษณะตรงกันข้าม อย่างเช่นกำหนดให้ผีกลั้วคน เป็นต้น

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋้า" ฉบับที่ 17 หน้า 144

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋้า" ฉบับที่ 12 หน้า 20

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 4 หน้า 35

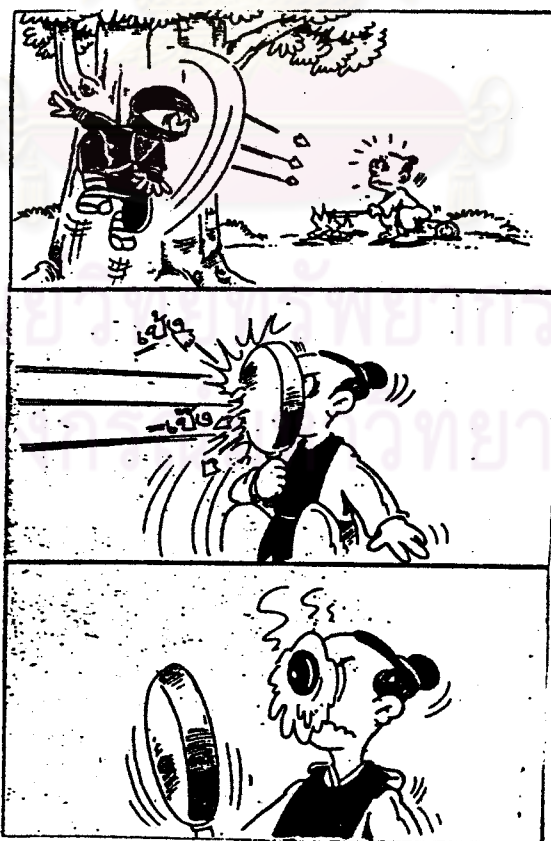
ไม่ว่าผู้เขียนนำเอามัจจุราช เทวดา หรือภูติผี มาล้อเลียนอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดความขบขัน ก็คือความแตกต่างระหว่างยุคสมัย โดยให้ตัวละครเหล่านั้นร่วมแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ กับมนุษย์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้ "สิ่งเหล่านั้นมันร่วมสมัย พิสูจน์ไม่ได้ เป็นเชิงไร้สาระนึ่งก็เอามาเล่นได้" (ภักดี แสนทวีสุข, สัมภาษณ์) และตัวละครมนุษย์เป็นสิ่งที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้อ่านเองอยู่ในสังคมที่มีความเชื่อเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผู้อ่านเคยได้รับทราบได้คุ้นเคยมาจากการนำเสนอของสื่อมวลชนอื่นมาแล้ว จึงทำให้ผู้อ่านรับรู้สิ่งที่ผู้เขียนกำลังนำเสนอได้เป็นอย่างดี

ภาพยนตร์ต่างประเทศ

ภาพยนตร์ต่างประเทศทางโทรทัศน์ เป็นความบันเทิงรูปแบบหนึ่งอันเป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพยนตร์จีนกำลังภายใน ซึ่งในขณะชายหัวเราะฉับกระเป๋านำมาล้อเลียนเป็นช่วงที่ภาพยนตร์จีนกำลังภายในกำลังนิยมกัน โทรทัศน์ทุกช่องมีการแข่งขันกันนำภาพยนตร์จีนกำลังภายในมาเสนอ ซึ่งลักษณะการล้อเลียนนั้น จะนำเอามาเฉพาะบางส่วน เช่น รูปลักษณ์ของตัวละคร ชื่อของตัวละคร การแต่งกาย พฤติกรรม เหตุการณ์ ตลอดจนลักษณะของบทสนทนาที่ทำให้ผู้อ่านทราบว่าผู้เขียนการ์ตูนนำลักษณะเหล่านั้นมาจากภาพยนตร์จีนกำลังภายใน

ในด้านของเนื้อหาที่ล้อเลียน เท่าที่ปรากฏจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้ล้างแค้น การฝึกวิชา ฯลฯ ซึ่งผู้เขียนสะท้อนมาจากเนื้อหาของภาพยนตร์จีนกำลังภายในที่ฉายในปัจจุบันว่าเนื้อหาโดยมากหนีไม่พ้นกับเรื่องเหล่านี้ และผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ก็เนื่องจากบุคลิกลักษณะ การแต่งกายของตัวละคร ตลอดจนเนื้อหาต่าง ๆ ที่ผู้เขียนนำมาล้อเลียนล้วนเป็นสิ่งที่สื่อมวลชนนำเสนอทางโทรทัศน์มาแล้วทั้งสิ้น

เนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับการต่อสู้ล้างแค้น ผู้เขียนนำเค้าโครงเรื่องที่ได้รับการนำเสนอทางโทรทัศน์มาใช้ และสร้างเรื่องราว ตัวละครขึ้นใหม่ โดยกำหนดให้เหตุการณ์เหล่านั้นเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างจอมยุทธ์ กับนินจา หรือชามูไร ซึ่งชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นของแต่ละฝ่ายที่เป็นความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติมาเปรียบเทียบกัน โดยความเป็นจริงแล้ว จอมยุทธ์ของจีน กับนินจาหรือชามูไรของญี่ปุ่น ไม่สามารถมาอยู่ด้วยกันได้ นอกจากนี้ยังนำลักษณะการใช้ภาษาจากภาพยนตร์จีนกำลังภายในมาใช้ประกอบกับภาพการ์ตูนเรื่องอื่น โดยกำหนดให้เป็นคำพูดในบทสนทนาของตัวละคร อย่างเช่นคำว่าครรชนีรหัตต์, ฟ่าทินรับรู้, ไม่เห็นโรงศพไม่หลังน้ำตา เป็นต้น เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ผู้เขียนต้องการให้เห็นอิทธิพลของภาพยนตร์จีนกำลังภายในทางโทรทัศน์ต่อความนึกคิด ตลอดจนการใช้ภาษาในทุกวันนี้ด้วย ตัวอย่างเช่น

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉับที่ 53 หน้า 23

ภาพยนตร์ต่างประเทศส่วนอื่นได้แก่ภาพยนตร์ฝรั่ง ซึ่งหมายรวมถึงภาพยนตร์ฝรั่งที่ฉายตามโรงภาพยนตร์ด้วย อาทิเช่น แรมโบ้ ฯลฯ การนำมาล้อเลียนจะเป็นเช่นเดียวกับการนำภาพยนตร์ฝรั่งทางโทรทัศน์มาใช้ ส่วนภาพยนตร์ฝรั่งที่นำมาจากโทรทัศน์ประกอบด้วย ภาพยนตร์โทรทัศน์ที่กำลังนิยมอยู่ในขณะนั้น และภาพยนตร์ฝรั่งซึ่งครั้งหนึ่งเคยฉายทางโทรทัศน์ และรู้จักกันมาเป็นเวลานานแล้ว อย่างเช่นจากภาพยนตร์สยองขวัญ ได้แก่ มนุษย์หมาป่า มัมมี่ แคร็กคิวล่า เป็นต้น

ภาพยนตร์ฝรั่งเหล่านี้ ครั้งหนึ่งเคยเป็นเพียงตำนานเล่าสืบต่อกันมา จากนั้นสื่อมวลชนนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ และถึงแม้จะนานมาแล้ว แต่ก็รู้จักกันอย่างแพร่หลาย นับเป็นภาพยนตร์ที่นิยมกันมากจนได้รับการนำมาสร้างซ้ำใหม่หลายครั้ง และผู้เขียนสามารถนำมาล้อเลียนได้ เนื่องจากเป็นภาพยนตร์ที่เคยเข้ามาฉายในบ้านเราแล้วทั้งสิ้น ผู้เขียนการ์ตูนจะนำเอาตัวละครในภาพยนตร์เหล่านั้นมาเขียนเป็นการ์ตูนล้อเลียนโดยยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ประจำของตัวละคร จากนั้นจะสร้างเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา หรืออาจเป็นเหตุการณ์สำคัญที่กำลังเกิดขึ้นจริงในสังคม และนำตัวละครเหล่านั้นมาดำเนินเรื่องราว หรือให้ประสมกับสถานการณ์ที่ผู้เขียนสร้างขึ้น โดยอาจนำมาเข้าคู่กับตัวละครไทยในสมัยปัจจุบัน อาทิเช่น เมื่อเกิดกรณีเหตุการณ์โรคเอดส์ระบาด ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นถึงการติดต่อกับและความร้ายแรงของโรคนั้น ผู้เขียนจะนำตัวละครแคร็กคิวล่ามาใช้ เนื่องจากโรคนั้นสามารถติดต่อกันได้ทางเลือด และเอกลักษณ์เฉพาะของแคร็กคิวล่าที่คนทั่วไปรู้จักกันก็คือชอบดูดเลือด จากนั้นจินตนาการให้ผู้อ่านเห็นว่า แม้แต่แคร็กคิวล่ายังไม่กล้าดูดเลือดหญิงโสเภณี เนื่องจากกลัวติดโรคเอดส์

สถานการณ์ที่ผู้เขียนสร้างขึ้นมาส่วนใหญ่ใช้ความแตกต่างระหว่างยุคสมัย กล่าวคือเรื่องสยองขวัญเหล่านี้เป็นความเชื่อในอดีตที่เกิดขึ้นในต่างประเทศทั้งสิ้น เมื่อผู้เขียนการ์ตูนนำมาแสดงพฤติกรรมร่วมกับตัวละคร และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกขบขันในความขัดแย้งว่าตัวละครเหล่านี้ไม่น่ามาพบกันได้

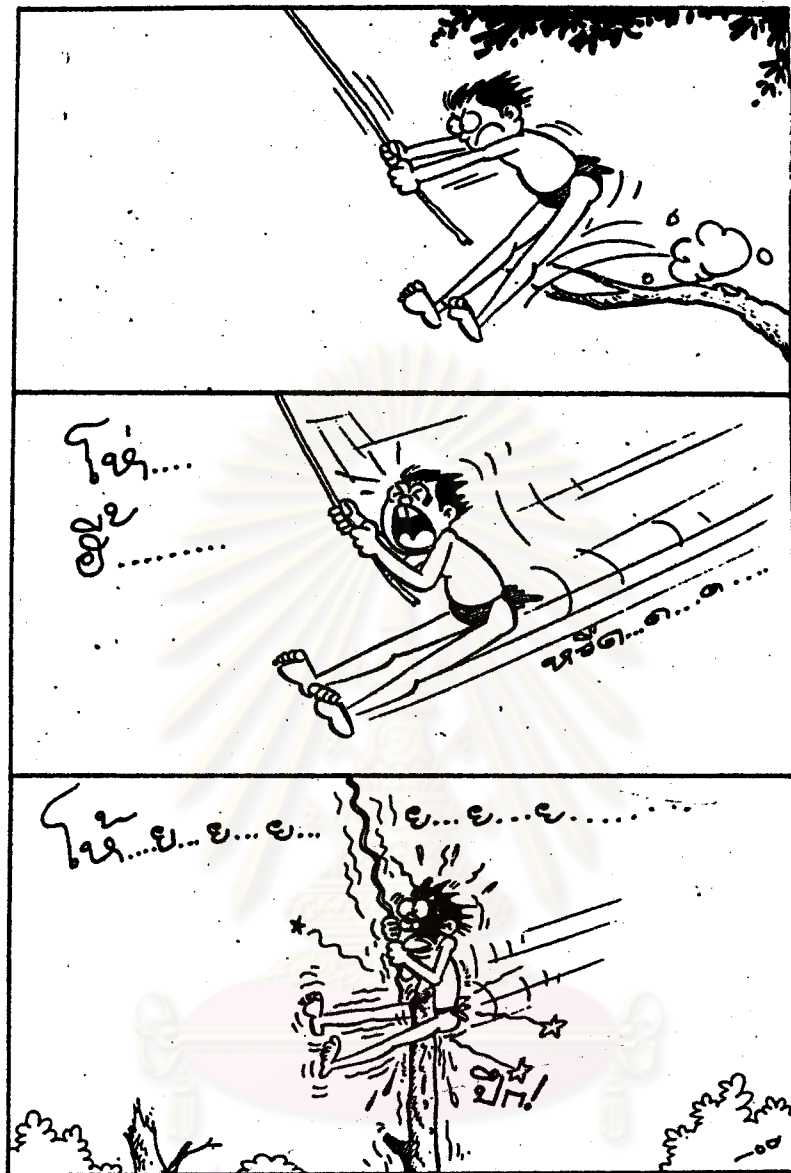
ภาพยนตร์ฝรั่ง เรื่องอื่นที่ผู้เขียนนำมาล้อเลียนเฉพาะตัวละคร โดยคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ประจำของตัวละครอีกส่วนหนึ่งได้แก่ ภาพยนตร์เรื่องมนุษย์ค้างคาว ชุปเปอร์แมน และทาร์ซาน ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับยอดมนุษย์ที่ได้รับการตีพิมพ์ในหน้าหนังสือมาก่อน จากนั้นมีผู้นำตัวละครเหล่านั้นมาสร้างให้มีชีวิตขึ้นในภาพยนตร์จนเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลทั่วไป เนื่องจากความเก่ง

กล้าสามารถเฉพาะของตัวละครสร้างความประทับใจได้จนถึงปัจจุบัน

เมื่อผู้เขียนการ์ตูนนำมาเขียนเป็นการ์ตูนล้อเลียน จะสร้างเหตุการณ์ประกอบเพื่อเน้นความตลกขบขันเป็นสำคัญ โดยสร้างภาพของตัวละครขึ้นใหม่ กล่าวคือตามปกติแล้วลักษณะของตัวละครเหล่านั้นที่ปรากฏทางภาพยนตร์จะเป็นตัวละครที่เก่งกล้าสามารถเหนือผู้ใดทั้งสิ้น แต่เมื่อภาพของตัวละครอย่างมนุษย์ค้างคาว ชูเปอร์แมน หรือ ทาร์ซาน มาปรากฏอยู่ในการ์ตูนล้อเลียน นอกจากผู้เขียนจะใช้ความแตกต่างระหว่างยุคสมัยแล้ว ผู้เขียนยังให้ตัวละครผู้มีความเป็นเลิศทางปัญญาและความสามารถกลายเป็นตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะ อุบิสัย และพฤติกรรมผิดแปลกออกไป ใช้ลักษณะความขัดแย้งกับคุณสมบัติพิเศษของตัวละครที่ปรากฏในภาพยนตร์ และจากการที่ผู้อ่านคุ้นเคย ในด้านชื่อของตัวละครเพียงด้านเดียว เมื่อได้มาอ่านการ์ตูนและพบกับด้านลบของตัวละครที่แตกต่างออกไป เป็นเหตุให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคาดไม่ถึง ส่วนนี้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและเกิดความขบขัน เนื่องมาจากว่าผู้อ่านคุ้นเคยกับตัวละคร โดยมีประสบการณ์ร่วมจากการนำเสนอของสื่อมวลชนประเภทอื่นมาแล้วไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ ทำให้ผู้อ่านตีความภาพการ์ตูนได้ว่าตัวละครเหล่านั้นเป็นใคร กำลังแสดงพฤติกรรมอย่างไร และผู้เขียนการ์ตูนต้องการสื่อถึงอะไรบ้าง ตัวอย่างเช่น

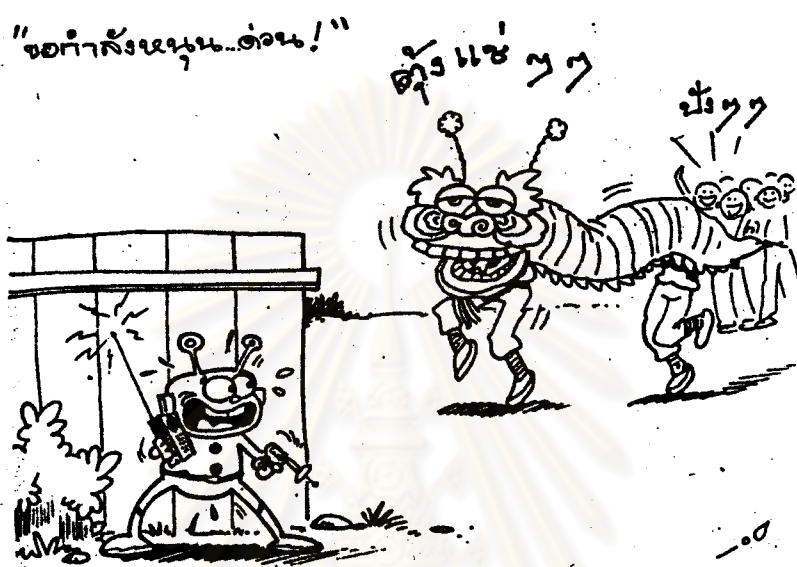
การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉับที่ 11 หน้า 3

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 3 หน้า 48

การใช้ความแตกต่างระหว่างยุคสมัยอีกลักษณะหนึ่งก็คือเมื่อผู้เขียนนำภาพยนตร์แนววิทยาศาสตร์มาล้อเลียน โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์หรือสัตว์จากต่างดาวมาอยู่ในโลกมนุษย์ ซึ่งมีปรากฏอยู่มากมายทั้งทางโทรทัศน์และภาพยนตร์ ทั้งยังเคยเป็นข่าวว่ามีผู้พบจานบินมนุษย์ต่างดาวในประเทศไทย ผู้เขียนสามารถเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนได้โดยนำตัวละครเหล่านี้มาเชื่อมโยงกับตัวละครในยุคปัจจุบันให้เหมือนกับว่าเหตุการณ์สามารถเกิดขึ้นมาได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

จากภาพยนตร์ ผู้อ่านอาจพบเห็นมนุษย์ หรือสัตว์จากต่างดาว ในลักษณะที่มาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้า แต่เมื่อผู้เขียนนำมาล้อเลียนมักกำหนดให้ตัวละครจากต่างดาวประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่น่าขบขัน ตัวอย่างเช่น

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 7 หน้า 41

ปัญหาสังคม

การสะท้อนถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยในชายหัวเราะฉับกระเป๋ ส่วนหนึ่งจะแสดงถึงสภาวะอันเป็นปัญหา เนื่องจากเป็นเรื่องธรรมดาอยู่เองที่เมื่อมีบุคคลต่างเพศต่างวัยมาอยู่รวมกันมากเข้าย่อมต้องเกิดความขัดแย้งกันทั้งทางด้านความรู้สึกนึกคิด และการกระทำ ถึงแม้สังคมจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อควบคุมความเป็นระเบียบแล้วก็ตาม แต่จากความคิดที่ต่างกันย่อมทำให้พฤติกรรมมีความแตกต่างกันออกไปด้วย

ปัญหาสังคมทุก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นมาในปัจจุบันนั้น บรรดาสมาชิกของสังคมอย่างเช่น สื่อมวลชน ต่างตระหนักถึงและให้ความสำคัญกับปัญหาเหล่านี้อยู่ตลอดจนนำมาเสนอแนะบ่อยครั้ง

ซึ่งนักเขียนการ์ตูนของชายหัวเราะฉับกระเบา ผู้เป็นสมาชิกของสังคมส่วนหนึ่ง ก็ได้รับรู้ปัญหาต่าง ๆ จากการนำเสนอของสื่อมวลชนเอง และด้วยความเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนจึงทำหน้าที่ในการนำปัญหาสังคมเหล่านั้นมาสะท้อนลงในภาพการ์ตูนด้วยเช่นเดียวกัน

ประเด็นปัญหาที่ผู้เขียนหยิบยกมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนจะเลือกนำมาเฉพาะปัญหาสำคัญอันมีผลกระทบต่อบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีความทันต่อเวลาก็ได้ เนื่องจากว่าปัญหาเหล่านั้นล้วนเป็นปัญหาที่ได้เคยเกิดขึ้นมาและก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน นับเป็นเหตุการณ์ร่วมสมัยที่ผู้อ่านทุกคนในฐานะสมาชิกในสังคมแห่งนี้ต่างมีส่วนรู้เห็น และรับทราบปัญหาด้วยกัน ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอได้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อผู้เขียนตกลงใจหยิบยกปัญหาใดขึ้นมาแล้ว ผู้เขียนต้องนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับการเป็นการ์ตูนตลก โดยสอดแทรกความนึกคิดส่วนตัวลงไปให้เกิดความขบขัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ถ้าผู้อ่านคนใดใคร่พบกับปัญหาเช่นเดียวกับที่ได้พบเห็นในภาพการ์ตูน ผู้อ่านคนนั้นอาจไม่รู้สึกละเลยก็เป็นได้

การสะท้อนสภาพสังคมอันเป็นปัญหา ที่พบจากการศึกษาครั้งนี้มีปรากฏอยู่หลายกรณี ส่วนใหญ่สะท้อนถึงสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร อาทิเช่น ปัญหาการว่างงาน เนื่องจากมีประชากรในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นซึ่งที่อพยพจากชนบทเข้ามาศึกษาเล่าเรียน มาหางานทำ ประกอบกับมีผู้จบการศึกษาในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องมีการแข่งขันกันหางานทำในตลาดแรงงาน จนกระทั่งกลายเป็นเหตุปกติของบัณฑิตตกงานที่พบเห็นกันอยู่ในปัจจุบันนี้, ปัญหาเรื่องความหย่อนยานในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการวงราชการต่าง ๆ เช่น เรื่องป่าไม้ถูกทำลาย ฯลฯ, ปัญหาครอบครัว, ปัญหาทางด้านอาชญากรรม นอกจากนี้ก็ยังมี การสะท้อนถึงปัญหาสังคมทั่วไป อย่างเช่น ปัญหาทางด้านสวัสดิภาพ ความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน, ความยุติธรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นการเอา راحتเอาเปรียบกันในสังคม เป็นต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัญหาการว่างงาน

ปัญหาของการว่างงานถูกนำเสนอในการ์ตูนชายหัวเราะฉับกระเบาบ่อยครั้ง เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาของการว่างงาน เป็นปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญ และไม่ควรถูกละเลยไป

ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของปัญหาสังคม และเศรษฐกิจในกระบวนการพัฒนาประเทศ อย่างเช่นการมีประชากรเพิ่มขึ้น การอพยพแรงงานจากชนบท การมีผู้สำเร็จการศึกษาออกมามาก ซึ่งถ้าหากพิจารณาโดยรวมแล้วในการนำเสนอประเด็นปัญหาการว่างงาน ส่วนใหญ่ชายหัวเราะฉบับกระเป๋าสสะท้อนให้เห็นว่าบัณฑิตในระดับมหาวิทยาลัยจะเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาการว่างงานมาก

ตัวอย่างที่ 1

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉบับกระเป๋าส" ฉบับที่ 45 หน้า 119

ภาพนี้ผู้เขียนการ์ตูนกำหนดให้ตัวละครตัวนี้มีบทบาทเป็นตัวแทนของบัณฑิตอีกมากมายที่ต้องเผชิญกับปัญหาการว่างงานอันเนื่องมาจากมีผู้จบการศึกษาเป็นจำนวนมาก และต้องแข่งขันกันหางานทำในตำแหน่งตามที่ตนได้ศึกษาเล่าเรียนมา ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนได้นำภาพเหตุการณ์นั้นมาเขียนสื่อเลียน เพื่อให้ผู้อ่านตระหนักถึงปัญหานี้เป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่กำลังตกอยู่ในภาวะการณเช่นเดียวกันนี้

และเนื่องจากภาพนี้เป็นรูปแบบของภาพการ์ตูนหลายกรอบจบ ดังนั้นผู้เขียนจึงนำเสนอภาพในกรอบแรกและกรอบที่สองในลักษณะที่ผู้อ่านนึกคิดไปในแง่บวกหนึ่ง แต่เมื่อถึงกรอบสุดท้ายผู้เขียนใช้การหักมุมในคำพูดของตัวละครไปในอีกแง่หนึ่งเพื่อสร้างความขบขัน ซึ่งถ้าจะมองลงไปให้ลึกแล้ว ภาพการ์ตูนที่ผู้เขียนนำเสนอเป็นการสะท้อนภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างตรงไปตรงมา ถึงแม้จะเป็นเพียงภาพที่ต้องการนำเสนอความตลกขบขันเป็นหลักก็ตาม แต่ถ้าผู้ใดได้ประสบกับปัญหาข้างเช่นตัวละครในภาพ ก็ไม่ใช่สิ่งที่น่าขบขันเลย

ตัวอย่างที่ 2

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" หน้าที่ 42 หน้า 101

ภาพที่สืบเนื่องมาจากปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ มีเป็นจำนวนมาก ซึ่งชายหัวเราะฉาบกระเป๋าคือได้สะท้อนภาพให้เห็นถึงแนวโน้มต่อไปว่า แม้แต่ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับสูงกว่าอุดมศึกษาก็มีสิทธิว่างงานได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นเมื่อมีผู้สำเร็จการศึกษาออกมามากจึงเป็นธรรมดาที่โอกาสของการเลือกทำงานต้องลดน้อยลงไป ซึ่งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับสูงนั้น อาจต้องยอมทำงานในตำแหน่งต่ำกว่าวุฒิการศึกษา ไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมา หรือในงานที่ตนเองไม่ชอบ ไม่เช่นนั้นจะได้ชื่อว่าเป็น "บัณฑิตตกงาน"

เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมปัจจุบันว่า การเลือกเข้าทำงานในทุกวันนี้ไม่สามารถนึกถึงศักดิ์ศรีของประกาศนียบัตร หรือใบปริญญา หากแต่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของการอยู่รอด และการมีงานทำมากกว่าดังที่ปรากฏในคำกล่าวของผู้จบการศึกษาระดับอนุปริญญาที่เข้าสอบแข่งขันเพื่อทำงานในตำแหน่งนักการภารโรง ณ สำนักงานการประถมศึกษาของแต่ละอำเภอ ผู้หนึ่งว่า

ปัจจุบัน ถ้าฉันมีเลือกงาน ก็พากันออกตายเท่านั้นเอง จะไปสอบแข่งขันบรรจุครูอัตราเสี่ยงมีอยู่สูงโอกาสที่จะได้มีน้อยมาก หากสอบไม่ได้ก็ตกงานหน้าแห้งหน้าเหี่ยว สอบภารโรงยังมีโอกาสได้ทำงานมากกว่า...ดีกว่าให้คนเขาดูถูกว่า มีความรู้สูงแต่ไร้ปัญญา เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ (อ้างถึงในสังคมไทย 2529 2530 : 2-5)

เนื่องจากปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญและดูจริงจัง ดังนั้นเมื่อผู้เขียนการศึกษานำมาล้อเลียนจึงต้องผสมผสานความตลกขบขันลงไปด้วย และจากการเป็นภาพการ์ตูนหลายกรอบจบ มุขตลกที่ผู้เขียนนำมาใช้จึงเป็นการหักมุมที่ผิดไปจากความคาดหมายของผู้อ่าน ซึ่งผู้เขียนสร้างภาพในกรอบสุดท้ายให้ตัวละครต้องประสบกับความโชคร้าย โดยมีลักษณะของความเกินจริงไป ทั้งนี้เพื่อความขบขันเป็นสำคัญ

ปัญหาอาชญากรรม

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่ปรากฏในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมด้อยพัฒนา กำลังพัฒนา หรือพัฒนาแล้ว เป็นพฤติกรรมที่เป็นการเสียหาย ก่อความไม่สงบแก่สมาชิกในสังคมซึ่งประเทศไทยก็เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบกับปัญหาของการก่ออาชญากรรม นับว่าเป็นปัญหา

ใหญ่อันหนึ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวันจนดูเหมือนว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาไปแล้ว

สภาพการณ์นี้เป็นสิ่งที่ชายหัวเราะฉับกระเป๋าทระหนกเห็นและไม่ได้ละเลยไป
โดยนำมาสะท้อนผ่านทางตัวละครที่ผู้เขียนการ์ตูนสร้างขึ้นมาเพื่อสวมบทบาทเป็นอาชญากร โดย
เป็นตัวละครที่มีปริมาณในการนำเสนอมากถึง 78.41 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งคืออาชญากรรมของสังคม
ไทยนั้น นับวันจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และยังไม่สามารถแก้ไขให้หมดไปจากสังคมได้ นับว่า
เป็นปัญหารุนแรง และก่อให้เกิดความหวาดกลัว เนื่องจากสามารถจะเกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกเวลา
และทุกสถานที่ ดังที่ชายหัวเราะฉับกระเป๋าสท้อนออกมาให้เห็นในภาพการ์ตูน ตัวอย่างเช่น

ไม่ไหวแม่ ถ้าจะออกนอกบ้านไม่ไหวแล้ว
มีแต่จำอวดปล้นจี้กันทุกวัน....

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 1 หน้า 141

แต่จากการสัมภาษณ์นักเขียนการ์ตูน ถึงรูปแบบของมุขการ์ตูนประเภทนี้ ได้รับคำตอบว่า

มุข^๕เขียนกันมาชะจนกลายเป็นสัญลักษณ์ของหนังสือไป เล่นยังงี้ก็ได้เพื่อความตลกอย่างเดียวเลย และถ้ามองว่ามุขโจรมุมตึกไม่พัฒนาเลยก็คงใช่ จะขี้ปัญหาเรื่องเมืองไทยโจรเยอะมันก็ใช่ แต่เดี๋ยวนักเขียนเขาไม่มองจุดนี้แล้ว มองว่ามันเป็นเอกลักษณ์ไปแล้ว (นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์, สัมภาษณ์)

"แก๊กพวกนี้มาจากต่างประเทศเยอะ นับได้ว่าเป็นต้นแบบและมันก็เป็นตัวละครตัวนึงเท่านั้นเอง... เราดึงจากแก๊กที่คนอ่านเข้าใจ แล้วก็กระจายออกไป คนอ่านดูเข้าใจเลย" (ภักดี แสนทวีสุข, สัมภาษณ์)

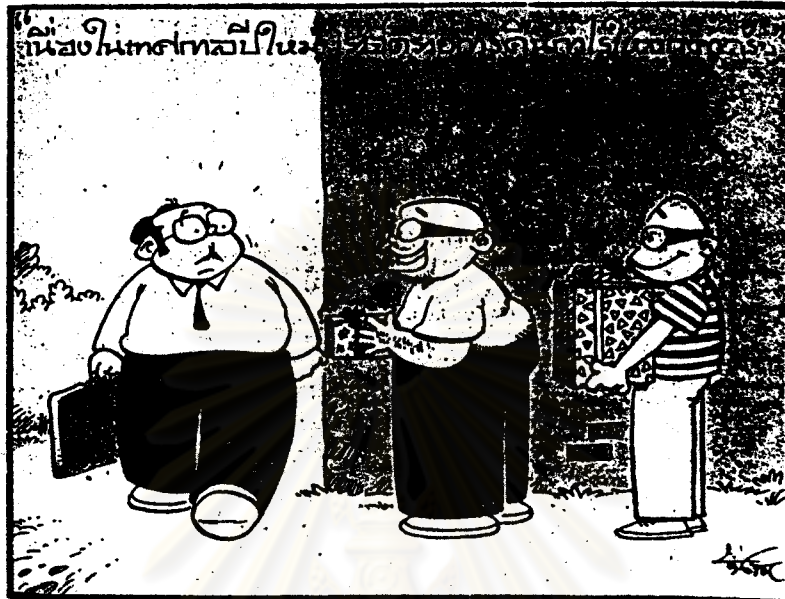
แสดงให้เห็นว่ามุขตลกเกี่ยวกับอาชญากร หรือที่เรียกว่า "มุขหัวมุม" ผู้เขียนนำมาใช้เพื่อสะท้อนภาพให้เห็นถึงปัญหาในสังคมไทยได้ส่วนหนึ่ง ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้มุขหัวมุมจะเป็นเพียงแค่เอกลักษณ์ของหนังสือไปแล้วก็ตาม นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับเอารูปแบบของการ์ตูนประเภทนี้มาจากต่างประเทศด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นรูปแบบหนึ่งของภาพการ์ตูนที่สามารถเข้ากับสภาพสังคมไทยได้ เป็นที่เข้าใจของผู้อ่านและยังเป็นมุขที่สามารถดึงออกมาเพื่อสร้างเรื่องราวตลกขบขันต่อไปได้อีกมากมายด้วย

ดังนั้นลักษณะการสะท้อนภาพของอาชญากรโดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้เขียนจะนำเสนอในลักษณะเกินเลยไปจากความเป็นจริง เนื่องจากในสังคมปัญหานี้เป็นปัญหาที่สร้างความตื่นเคียดให้กับประชาชน เมื่อนำมาเขียนเป็นภาพล้อเลียนจึงต้องจินตนาการให้กลายเป็นเรื่องตลกขบขันไป โดยนำเสนอภาพการ์ตูนในมุมมองของตัวละครที่เป็นอาชญากรเอง อย่างเช่นการที่อาชญากรต้องไปเผชิญหน้ากับบรรดาสัตว์ประหลาด ภูติผีหรือมัจจุราช เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอในลักษณะตรงกันข้ามกับความเป็นจริง และไม่สามารถเป็นไปได้ อย่างที่ผู้อ่านคาดหวังไม่ถึงและนำมาซึ่งความตลกขบขัน อย่างเช่นเมื่อถูกแทง หรือถูกยิงตายแล้วสามารถลุกขึ้นมาสนทนาต่อได้อีก, จินตนาการให้อาชญากรต้องไปชี้ตัวบุคคลผู้ที่ถูกตนจับซึ่งทรัพย์สิน เป็นต้น

ลักษณะต่าง ๆ ของอาชญากรที่ปรากฏออกมาในภาพการ์ตูนนั้น ผู้เขียนได้กล่าวเสริมว่า "ปกติการฆ่ากันตายมันเครียดอยู่แล้ว ก็คิดว่าจะทำยังไงถึงจับเรื่องเครียด เอามาเปลี่ยนให้เป็นเรื่องเบา ๆ ลงแล้วคนรับได้ เห็นแล้วไม่ซีเรียสจนเกินไป ก็ต้องคิดแปลงให้โอเวอร์แอนด์ไป"

(ภักดิ์ แสนทวิสุข, สัมภาษณ์)

ตัวอย่างเช่น

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 30 หน้า 43

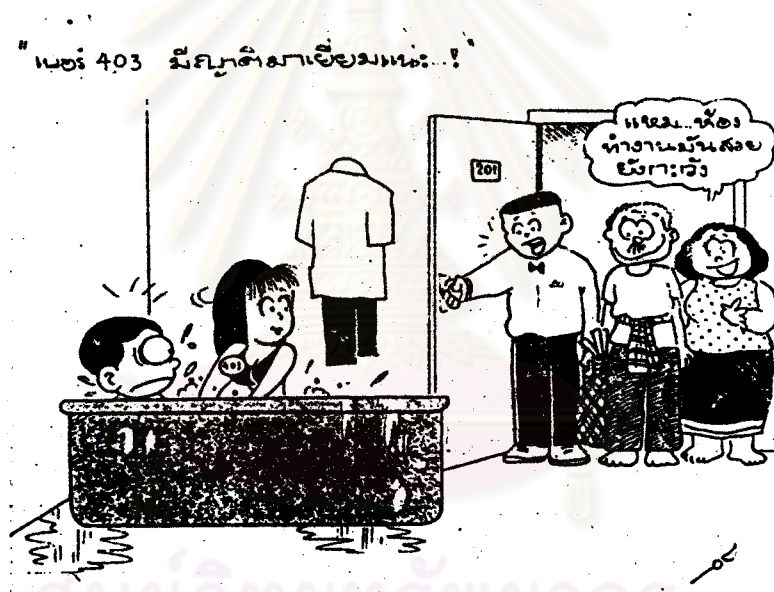
ปัญหาโสเภณี

ปัญหาของสังคมไทยอีกปัญหาหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นก็คือ ปัญหาโสเภณีซึ่งเป็นปัญหาที่ได้รับการรายงานจากสื่อมวลชนกันอย่างแพร่หลาย ปัญหาเรื่องนี้ส่วนใหญ่เกิดกับชาวชนบทที่ประกอบอาชีพทำไร่นานา อันเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่พอเลี้ยงดูครอบครัว ดังนั้นจึงต้องอพยพเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ และมีหญิงชาวชนบทเป็นจำนวนมากที่ต้องเข้ามาประกอบอาชีพโสเภณี และจากการสำรวจพบว่า สาเหตุที่หญิงเหล่านี้ต้องประกอบอาชีพโสเภณี ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเนื่องมาจากความยากจน

นอกจากนี้ การที่ครอบครัวของชาวชนบทมีบุตรมาก ประกอบกับความยากจนเป็นปัญหาสำคัญ ชาวชนบทจึงไม่มีเงินทองในการส่งเสียบุตรหลานของตนให้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ประกอบกับการขาดแคลนครู ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องถิ่นชนบทที่ห่างไกล ก็

เป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวชนบทเหล่านี้มีการศึกษาค่ำ ความรู้น้อย และด้วยความไม่รู้หนังสือ หรือ
 ได้รับความศึกษาในระดับต่ำนี้เองที่ทำให้ชาวชนบทเหล่านี้ไม่มีโอกาสเลือกในการประกอบอาชีพ
 หรืออาจถูกล่อลวงมาประกอบอาชีพที่สังคมยังไม่ยอมรับ

จากการนำเสนอของชายหัวเราะฉับกระเป๋่า พบว่าตัวละครหญิงจะประกอบอาชีพ
 โสเภณีมากเป็นอันดับ 3 รองจากอาชีพแม่บ้าน และคนรับใช้ สะท้อนให้เห็นถึงปริมาณของ
 หญิงที่ประกอบอาชีพนี้ในสังคมว่ามีเป็นปริมาณมาก และใช้ว่าจะมีเฉพาะหญิงชาวบ้านชนบทเท่านั้น
 แม้แต่ผู้ที่จบการศึกษาในระดับสูงก็มาประกอบอาชีพนี้ได้เช่นกัน อาจเนื่องมาจากการต้องแข่งขัน
 กันในตลาดแรงงานมีสูง ประกอบกับการที่ต้องดิ้นรนเพื่อหาเลี้ยงชีพในสังคม ตัวอย่างเช่น

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋่า" ฉบับที่ 14 หน้า 101

การ์ตูน "ชายที่เราะฉับกระเป๋้า" ฉบับที่ 48 หน้า 20

ปัญหาครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดและสำคัญที่สุดของชีวิตที่ทุกคนต้องมีความผูกพันนับตั้งแต่เกิดจนตาย สมาชิกในครอบครัวย่อมมีความสัมพันธ์กัน มีบทบาทและหน้าที่เป็นของตนเอง ดังนั้นเนื้อหาภาพการ์ตูนของชายหัวเราะฉับกระเป๋้าจึงมีการสะท้อนภาพครอบครัวออกมาให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ นับตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา พ่อแม่ลูก เนื่องจากว่า เรื่องของครอบครัวเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวของบุคคลทุกคน

การนำเรื่องครอบครัวมาเขียนเป็นการ์ตูนล้อเลียน ผู้เขียนนำเสนอโดยใช้เหตุการณ์ที่เป็นจริงในสังคมส่วนหนึ่งมารวมกับเหตุการณ์ที่สร้างขึ้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวของความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างบุคคลในครอบครัว แบ่งออกได้เป็นการทะเลาะวิวาทหรือความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา 46.62 เปอร์เซ็นต์ เรื่องขู่สาว 41.81 เปอร์เซ็นต์ เด็กมีปัญหา 15.57 เปอร์เซ็นต์ นับได้ว่าความขัดแย้งภายในครอบครัวที่ปรากฏอยู่ในภาพการ์ตูนเหล่านี้เป็นปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในสังคมปัจจุบันด้วย กรณีดังกล่าวผู้เขียนให้ทัศนะว่า

ความจริงได้สะท้อนไปเยอะแต่ว่าบางที่มันไม่ชัด เพราะถูกความเป็นการ์ตูนตลก
 เข้าข่มไว้...สังคมเมืองหลวง พ่อแม่มีอย่างนี้เยอะ ที่แตกแยก มีเมียน้อย บางที่
 เขียนการ์ตูนออกไปแล้ว และลงท้ายว่าให้เวลากับลูกบ้างนะ ถ้าจริง ๆ เมื่อเป็น
 การ์ตูนแล้วไม่มีผลเลย แทบไม่มีผล...มันสื่อไม่ได้มาก (นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์,
 สัมภาษณ์)

ในความเป็นจริงแล้วปัญหาเหล่านี้เป็นเรื่องที่จริงจัง เมื่อผู้เขียนนำมาล้อเลียน
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ์ตูนตลก เป็นไปไม่ได้เลยที่ผู้เขียนจะนำเอาปัญหาเคร่งเครียดจริงจัง
 เหล่านี้มาเสนอได้ทั้งหมด ผู้เขียนจำเป็นต้องนำมาบางส่วน และคัดแปลงให้กลายเป็นเรื่องน่าขบขัน
 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าปัญหานี้เป็นเพียงเรื่องธรรมดา

เมื่อก้าวถึงสถาบันครอบครัว นอกจากมีความสัมพันธ์กันภายในครอบครัวแล้ว ยังมี
 ความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ ภายในสังคมด้วย ซึ่งความสัมพันธ์นี้เปลี่ยนแปลงไปได้ถ้าสิ่งแวดล้อมเปลี่ยน
 ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นเมือง
 ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ เทคโนโลยีเป็นต้น ทำให้ความสัมพันธ์ที่บุคคลต่าง ๆ มีต่อกันอาจ
 ไม่แน่นแฟ้นเหมือนสมัยก่อน ประกอบกับครอบครัวส่วนใหญ่ในสังคมไทยเป็นครอบครัวที่ขาดความ
 มั่นคงทางเศรษฐกิจ พ่อแม่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ อันอาจเป็นเพราะขาดความรู้ที่
 เหมาะสม หรือความไม่พร้อมของพ่อแม่ ตลอดจนการขัดแย้งในด้านต่าง ๆ จะนำมาซึ่งการ
 ทะเลาะวิวาท เรื่องชู้สาว จนเกิดการหย่าร้างในที่สุด ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงไปยังเด็ก
 ทั้งสิ้น

ในจุดนี้ชายหัวเราะฉบับกระเป๋าค้นได้สะท้อนลักษณะเหล่านี้ออกมาด้วยอย่างเช่นเด็กมี
 ปัญหา ที่มีทั้งเด็กหนีออกจากบ้าน มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ประกอบอาชญากรรม เป็นต้น
 ทั้งนี้เกิดมาจากการขาดความอบอุ่นภายในครอบครัว ตัวอย่างเช่น

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋้า" ฉบับที่ 24 หน้า 62

การสะท้อนภาพสังคมโดยใช้ตัวละคร

การสะท้อนเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมโดยใช้ภาพการ์ตูนนั้นส่วนสำคัญที่ไม่สามารถขาดไปได้ก็คือ ตัวละคร เนื่องจากสังคมต้องประกอบด้วยบุคคลที่มาอยู่ร่วมกัน ดังนั้นเมื่อนำมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อสังคมก็หมายถึงการล้อเลียนบุคคลที่มีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน และผู้เขียนการ์ตูนได้นำบุคคลเหล่านั้นมาจำลองแบบเป็นตัวละครเพื่อสวมบทบาทแตกต่างกันไปตามที่ผู้เขียนต้องการ

ถ่ายทอด ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกลักษณะ หรือพฤติกรรม

การ์ตูนชายหัวเราะฉับกระเป๋ามีการใช้ตัวละครใน 2 ลักษณะคือ แบบที่นำมาล้อเลียน มักเป็นบุคคลที่มีอยู่จริงทั้งในอดีต และปัจจุบัน บุคคลในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งเป้าหมายของการล้อเลียนมักเป็นบุคคลมีชื่อเสียงโด่งดัง รู้จักกันอย่างแพร่หลายปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือสื่อสารมวลชนประเภทอื่น นอกจากนี้อาจเป็นบุคคลที่รู้จักกันในวรรณคดีเก่า ๆ เรื่องเล่าพื้นบ้าน หรือนวนิยาย ฯลฯ ก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวละครที่มีฐานะสูง หรือต่ำ จะมีตัวตน หรือไม่มีตัวตน ก็นำมาใช้ในภาพการ์ตูนล้อเลียนได้

ตัวละครที่ผู้เขียนใช้กันบ่อย ๆ ก็คือแม่บ้าน โดยการกำหนดให้แม่บ้านมีบุคลิกลักษณะ เป็นผู้หญิงรูปร่างอ้วน แต่งตัวในชุดกระโปรงลำสมัย ลายจุดลายดอก ผมหัก คล้ายกันทั้งหมด เป็นการสะท้อนลักษณะสมจริงของแม่บ้านในสังคมส่วนหนึ่ง และเนื่องจากการ์ตูนชายหัวเราะฉับกระเป๋าคือเป็นนิตยสารที่เน้นความขบขัน ดังนั้นการนำตัวละครอย่างแม่บ้านมาล้อเลียนนับเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้อ่าน จากนั้นแต่งเติมบุคลิกภาพ อุบิสัย ตลอดจนพฤติกรรม ลงไปให้ขบขันมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนได้แสดงความเห็นในส่วนนี้ไว้ว่า

อันนี้จะเป็นรูปแบบของการ์ตูนผู้หญิงอ้วน ๆ บ้อม ๆ แบบโอเวอร์หน่อย ๆ รู้สึก มันน่ารักและเห็นในความเป็นจริงด้วย เพราะว่าถ้าผู้หญิงเป็นแม่บ้านที่อ้วนนี้ รู้สึก มีเรื่องเล่นได้เยอะ...รูปร่างมีส่วนทำให้ตลกได้...อย่างแม่บ้านธรรมดาไม่มีเรื่อง เล่นมากมาย...แต่ความจริงมันก็ไม่ได้เป็นหลักเป็นมาตรฐานอะไร เราหยิบเอาจุด นี้มานำเสนอบ่อยมากกว่า...มันเป็นลักษณะของการนำเสนอที่เข้าใจกันได้ง่ายในกลุ่ม คนอ่านคนเขียน คือคนทั่วไปในสังคมมองบ๊อบก็รู้แล้วมันเป็นลักษณะตัวละครที่คุ้นแล้ว รู้เลย แต่มันก็ไม่ได้สรุปว่าจะต้องเป็นอย่างนี้ไปหมด (นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์, สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ ผู้เขียนการ์ตูนยังนำเอาตัวของผู้เขียนเอง ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่ผู้เขียน รู้จักมาใช้เป็นตัวละครตัวหนึ่งในการเขียนการ์ตูนด้วย อย่างเช่นตัวละครหลักของวัฒน์ เพ็ชรสุวรรณ (วัฒน์, ตาโต) นักเขียนการ์ตูนคนหนึ่งของชายหัวเราะฉับกระเป๋าคือที่มีการสร้างตัวละครอัน เป็นเอกลักษณ์ในงานเขียนของตนเองโดยการจำลองภาพรวมทั้งบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมมาจาก

บุคคลแวดล้อมอื่น ๆ ที่วัดมารู้จัก และมีตัวตนอยู่จริง ๆ ในสังคม ซึ่งผู้อ่านสามารถพบได้บ่อยจนกระทั่งจำได้ว่าภาพการ์ตูนเรื่องนี้เป็นของวัดมา นั่นก็คือ คู่ของ "คุณฉลอง และคุณตัว"

ฝ่ายโฆษณาคู่สามี-ภรรยาที่น่ารัก มักจะเรียกรอยยิ้มและเสียงหัวเราะจากผู้อ่านรอบข้างได้อยู่เสมอ... เรียกว่าตัวจริงก็รู้มรรยาธรรม์ชั้น และมีเรื่องให้ชาวประชาชมกันได้ไม่แพ้ตัวการ์ตูนเลยที่เดียว... ด้วยรูปทรง 1-0 นี้เองที่ทำให้ทั้งคู่เป็นที่รู้จักจดจำได้แม่นยำของเหล่าชาวเอเยนซี นอกเหนือไปจากการคลุกคลีอยู่กับงานโฆษณามานานนับสิบ ๆ ปี... เล่ากันว่าเคยมีผู้ไปถามหาบ้านของคุณฉลองกับคุณตัว หากแต่ยามประจำหมู่บ้านไม่รู้จัก แต่ครั้นบรรยายถึงรูปร่างลักษณะพิเศษของคนที่อยู่ร่วมกัน ยามก็สามารถชี้ทนายให้ได้ในพริบตา

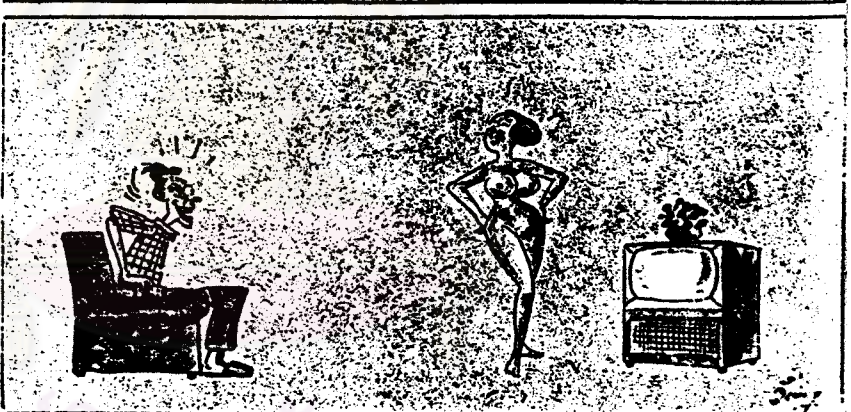
นัยว่าทั้งสองเป็นคู่ที่สมพงษ์ลงตัวกันเป็นอย่างดี ขณะที่คุณฉลองมีอ้อมแขนซึ่งยาวกว่าชายไทยทั่วไป คุณตัวก็พัฒนาตัวเองจากสาวรูปร่างอ้วนแอ้น เป็นสาว (ตัว)ใหญ่เหมาะเจาะกับคู่สามีเปี่ยมยามที่คุณตัวเพลิดเพลิดอยู่กับการรับประทานอาหารและขนมนานาชนิด คุณฉลองก็สายหน้าปฏิเสธไม่ยอมร่วมวงด้วยเหตุผลว่า "ไม่หิว" อยู่ทุกบ่อย จึงไม่น่าแปลกใจที่ความแตกต่างระหว่างน้ำหนักตัวของทั้งคู่จะเป็นสัดส่วนห่างกันออกไปทุกที... ก็ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ละ... อาวัดมาจึงให้กำเนิดคุณโฉดลงกับคุณตัวขึ้นมา และก็เป็นที่ชื่นชมของแฟนการ์ตูนอย่างยิ่ง... มักจะเรียกรอยยิ้ม และเสียงหัวเราะจากแฟนหนังสือ "ชายหัวเราะ" ให้อยู่เสมอ (รัชนีภาภา-พิมพ์ฤดี 2531 : 183)

ตัวละครทั้งสองนี้ จึงกลายเป็นตัวละครหลักของวัดมานับแต่นั้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ตัวอย่างเช่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รีโมทวิเศษ

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉบับกระเป๋้า" ฉบับที่ 10 หน้า 148

นักเขียนการ์ตูนคนอื่น ๆ ก็เช่นกัน ต่างมีตัวละครเป็นของตนเอง ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่เป็นประจำในภาพการ์ตูนแต่ละเรื่อง นอกจากนั้นยังมีการนำบุคคลต่าง ๆ ที่ตนเองรู้จักมาใช้เป็นตัวละครด้วย อย่างเช่นของ ภักดิ์ แสนวิเศษ กับนิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์

มีตัวเอง แล้วก็จับเพื่อน ๆ แถวนี่มาใช้ เอาบุคลิก มาเขียน หรือแสดงอะไร ออกมาก็เอามาเขียน เป็นการสร้างเอกลักษณ์ ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากอว้ฉิม กับอาจุ่มจิม อาจุ่มจิมนี้จะเอาตัวเองเป็นพระเอก เป็นตัวดำเนินเรื่อง แล้วก็มัก

ลุงบ้าน้ำอา เพื่อน ๆ มาช่วย...ที่จับเอาตัวเองมาเป็นการดูหมิ่นก็ทำมาตั้งแต่เริ่มเขียนการ์ตูนเลยละ (ฐา-นวดี 2533 : 82, 85)

ที่เป็นการ์ตูนนั้นเพื่อ ให้ความคุ้นกับตัวการ์ตูน ให้ทราบทันทีว่าใครเป็นคนเขียนไม่ต้องสังเกตมาก. เอาลงไปเพื่อให้ชินหน้า แต่ไม่ได้คิดอะไร...มีการเอาเพื่อนลงไปบ้างแต่ไม่มากนัก...ที่จริงผมก็ไม่ค่อยชอบเอาตัวเองมาเป็นตัวการ์ตูน สักวันอาจจะเลิกเอาตัวเองมาเขียนเป็นตัวการ์ตูนก็ได้ ไปสร้างตัวละครใหม่ แต่ตอนนี้ยังเป็นตัวเองอยู่ยังไม่หลุด (นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์, สัมภาษณ์)

การสะท้อนภาพสังคมโดยใช้ตัวละครอีกส่วนหนึ่ง เป็นการนำบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริงในสังคมทั้งบุคคลในประเทศและต่างประเทศ ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นเพียงบุคคลธรรมดาสามัญ แต่เมื่อได้รับมอบหมายให้มีตำแหน่งหน้าที่การงานอันสำคัญ หรือเป็นผู้สร้างชื่อเสียงให้ประเทศชาติ จะกลายเป็นบุคคลสำคัญเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป อย่างเช่นบุคคลในวงการบันเทิง วงการกีฬา หรือการเมือง ซึ่งล้วนแต่เป็นบุคคลที่ได้รับการนำเสนอภาพ ตลอดจนบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านทางสื่อมวลชนมาแล้วทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นทางหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ โดยสื่อมวลชนเองช่วยส่งเสริมให้บุคคลเหล่านั้นเป็นที่รู้จักกันมากยิ่งขึ้น และเมื่อบุคคลประเภทนี้ปรากฏขึ้นมาในสังคมเมื่อใด ผู้เขียนการ์ตูนจะนำบุคคลสำคัญคนใดคนหนึ่งมาเขียนล้อเลียนทันที โดยผู้เขียนการ์ตูนได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการเลือกว่า "คนอ่านเขาสนใจใคร ใครกำลังดัง อย่างวงดนตรีเขารับได้ เอามาเล่นนิด ๆ หน่อย ๆ ไม่ถึงกับเสียหายอะไร หรือเป็นคนในวงการบันเทิง เพราะว่าคนวงการบันเทิงคนอ่านรับได้อยู่แล้ว สื่ออื่นก็แพร่ออกมาเยอะ" ถ้าเป็นประธานาธิบดี เรแกน หรือ จาลอง ศรีเมือง? "อย่างนั้นได้ เพราะออกข่าวอยู่บ่อย ๆ ...ส่วนจาลอง อันนี้เป็นการเมืองพื้น ๆ ไม่นักเท่าไร คนเข้าใจ" (ภักดี แสนทวีสุข, สัมภาษณ์)

ผู้เขียนสร้างตัวละครขึ้นมา และนำเอาชื่อ บุคลิกลักษณะ การแต่งกาย ตลอดจนจุดเด่นต่าง ๆ ของบุคคลสำคัญเหล่านั้น มาประกอบลงไป ทำให้ผู้อ่านทราบได้ทันทีว่าบุคคลสำคัญคนใดที่ผู้เขียนนำมาล้อเลียน เนื่องจากผู้อ่านเคยรู้จักบุคคลนี้ จากการนำเสนอผ่านทางสื่อมวลชนมาแล้ว จึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้มากยิ่งขึ้น และการที่บุคคลใดเกิดมีชื่อเสียงขึ้นมาย่อมเป็นเหตุธรรมดาที่ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ต้องตกอยู่ในความสนใจของประชาชน ซึ่งผู้อ่านอาจเคยพบเห็นแต่เพียงบุคลิกภาพในความเป็นจริงเพียงลักษณะหนึ่ง และเมื่อเห็นภาพการ์ตูน

สื่อเลี่ยนในอีกลักษณะหนึ่งที่แตกต่างออกไป ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขบขันขึ้นมาเป็นลักษณะของการ์ตูนสื่อเลี่ยนที่มีความทันเวลา และทันเหตุการณ์ เมื่อมีบุคคลใดโดดเด่น ผู้เขียนจะนำมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนในเวลาใกล้เคียงกันเพื่อให้ทันยุคสมัย ทันความต้องการของผู้อ่านที่อาจชื่นชอบคารานักร้องคนใดคนหนึ่ง และกำลังสนใจอยากทราบว่าจะนำบุคคลนั้นมาสื่อเลี่ยนในลักษณะเช่นใดบ้าง

ตัวอย่างที่ 1

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉับที่ 47 หน้า 121

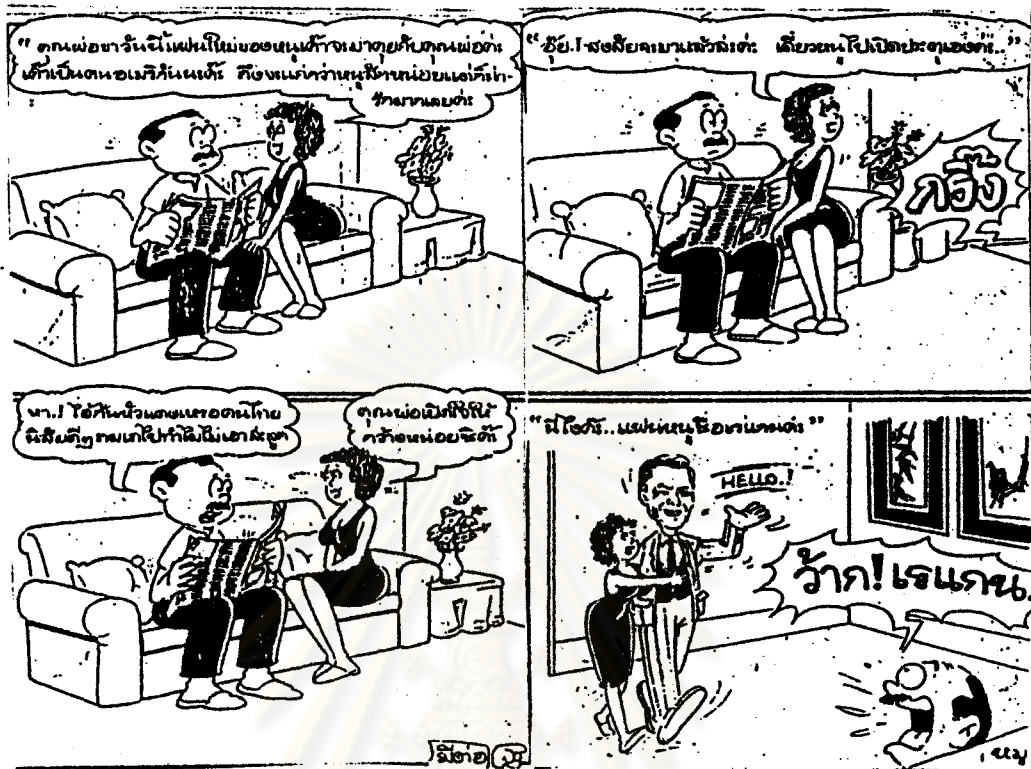
ภาพนี้ผู้เขียนนำเอา ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก หรือ บุษย์ บุคคลสำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ โดยเป็นตัวแทนของนางสาวไทยไปประกวดได้ตำแหน่งนางงามจักรวาลที่ได้ในวัน เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2531 (หนังสือพิมพ์มติชน 25 พฤษภาคม 2531 : 1)

จากเหตุการณ์นี้ ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ได้กลายเป็นบุคคลมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักทั่วไป และได้รับการนำเสนอภาพ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชนอยู่เป็นประจำในช่วงเวลานั้น ผู้เขียนการตูนก็นำมาล้อเลียนทันทีในขณะที่บุคคลคนนั้นกำลังเป็นที่สนใจอยู่ ซึ่งผู้อ่านทราบได้ว่าบุคคลนี้เป็นใคร โดยสังเกตจากบุคลิกลักษณะ การแต่งกาย อุบนิสัยรักเด็ก ๆ ที่ได้จำลองแบบมาจากลักษณะเด่นของ ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก นอกจากนี้ยังมีการใช้ชื่อ "บุษย์" ในบทสนทนาเพื่อชี้ชัดลงไปว่าตัวละครตัวนี้ผู้เขียนหมายความว่านางงามจักรวาลคนนั้นเท่านั้น

การที่ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอ เนื่องจากผู้อ่านรู้จักบุคคลนั้นมาก่อนแล้วทางสื่อมวลชนประเภทอื่น รวมทั้งคุ้นเคยกับบุคลิกลักษณะ พฤติกรรมในด้านหนึ่งของภรณ์ทิพย์จากการนำเสนอของสื่อมวลชน แต่เมื่อผู้เขียนการตูนนำมาล้อเลียนโดยสร้างบุคลิกลักษณะ พฤติกรรมของตัวละครขึ้นมาใหม่ในอีกแง่มุมหนึ่งที่ผู้อ่านไม่เคยพบเห็นมาก่อน ซึ่งอาจตรงกันข้ามกับบุคลิกลักษณะ และการแสดงออกของบุคคลจริง ๆ ทำให้กลายเป็นเรื่องราวที่ขบขันไปได้ดังที่ปรากฏอยู่ในภาพการตูนนี้ ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้ว ภรณ์ทิพย์ มิได้มีความบกพร่องในด้านนี้แต่อย่างใด นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนจะใช้การอำพรางมุขตลกเอาไว้ในกรอบสุดท้าย โดยใช้ลักษณะของความตลกดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านรู้สึกผิดไปจากความคาดหมาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างที่ 2

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉบับกระเป๋" ฉบับที่ 14 หน้า 78

ภาพนี้แสดงให้เห็นว่านอกจากจะนำบุคคลสำคัญที่เป็นคนไทยมานำเสนอแล้ว ผู้เขียนยังหยิบยกบุคคลสำคัญของต่างประเทศมา เขียนล้อเลียนได้ ซึ่งบุคคลสำคัญของต่างประเทศนั้นต้องเป็นบุคคลที่ผู้อ่านรู้จักกันเป็นอย่างดีแล้ว เพื่อว่าเมื่อตัวละครปรากฏออกมาในภาพ ผู้อ่านจะได้ทราบทันทีว่าคือใคร มีฐานะเช่นไร โดยอาจไม่ต้องอ่านจากคำบรรยายเลยก็ได้ โดยปกติบุคคลสำคัญของต่างประเทศที่นำมาล้อเลียน จะได้รับการนำเสนอถึงภาระกิจต่าง ๆ บ่อยครั้งในสื่อมวลชน ดังนั้นผู้เขียนจะหยิบยกมาใช้เมื่อใดก็ได้ อาจเป็นขณะตกเป็นข่าวในกรณีพิเศษที่บุคคลสนใจ หรืออาจหยิบยกมาใช้ในขณะเหตุการณ์ปกติก็ได้ ตราบเท่าที่บุคคลนี้ยังอยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงานอันสำคัญ และบุคคลทั่วไปให้ความสนใจอยู่ ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนสามารถล้อเลียนได้ในหลายลักษณะ อาจเป็นการสร้างสถานการณ์ใหม่ ๆ ขึ้นมาให้ตัวละครตัวนี้เข้ามามีบทบาท หรือสร้างบุคลิกลักษณะ พฤติกรรมใหม่ ๆ ให้กับบุคคลที่นำมาล้อเลียน

ในภาพ ผู้เขียนการ์ตูนหยิบยกบุคคลสำคัญของต่างประเทศมาใช้ นั่นคือประธานาธิบดี โรนัลด์ เรแกน ของสหรัฐ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญระดับโลกที่รู้จักกันเป็นอย่างดีจากการนำเสนอของ สื่อมวลชน เมื่อผู้เขียนการ์ตูนนำมาล้อเลียน ผู้อ่านจึงเข้าใจ และทราบโดยทันทีว่าเป็นใคร นับเป็นบุคคลสำคัญที่นอกจากมีบทบาทมากในประเทศของตนเองแล้ว ยังเป็นผู้มีบทบาทต่อประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้รวมประเทศไทยด้วย และทราบเท่าที่บุคคลนี้ยังดำรงตำแหน่งสำคัญต้องปรากฏตัวทาง สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ผู้เขียนการ์ตูนสามารถล้อเลียนได้ตามสมควรแก่โอกาส

การล้อเลียนประธานาธิบดีสหรัฐ ภาพนี้ ผู้เขียนการ์ตูนใช้การหักมุมในภาพกรอบสุดท้าย ให้ผู้อ่านผิดคาด นอกจากนี้สิ่งที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกแปลกใจก็คือความเกินจริงที่ไม่สามารถเป็นไปได้ โดยนำตัวละครของไทยซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป มาเข้าคู่สัมพันธ์กับตัวละครบุคคลสำคัญระดับโลก ที่มีตัวตนอยู่จริงในสังคมปัจจุบัน

นอกจากนี้บุคคลอีกส่วนหนึ่งที่ชายหัวเราะฉบับกระเป๋านี้ไม่สามารถนำมาเขียนล้อเลียน ได้นั้นก็คือ สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งสถาบันนี้เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ที่ต้องหวงแหน ต้องปกป้องรักษา

สืบเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์ เป็นพระประมุขผู้ปกครองประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว สถาบันชาติจึงเคียงคู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์ มาโดยตลอด เปรียบเสมือนสถาบันที่มีความสำคัญสูงสุดอันมิอาจล่วงละเมิดได้ ซึ่งประชาชนทั่วไป ให้ความเคารพยกย่องอยู่เหนือสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น ดังนั้นสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็น สิ่งที่สมควรละเว้น ไม่สามารถนำมาล้อเลียนได้เหมือน เช่นสามัญชนคนธรรมดา

สถาบันศาสนาก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และประชาชนที่เป็นพุทธศาสนิกชนทั้งหลายต่างให้ความเคารพยกย่อง เลื่อมใสศรัทธาใน องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีตัวแทนได้แก่ วัตถุอาราม พระพุทธรูป พระธรรมคำสั่งสอน ตลอดจนพระสงฆ์อันเป็นผู้ที่ปราศจากแล้วซึ่งกิเลสทั้งหลาย เป็นผู้สอนสั่งให้บุคคลกระทำดีละเว้น ความชั่ว สถาบันศาสนาจึงนับเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญและเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับ ความเป็นอยู่ทุกอย่าง และทุก ๆ ระยะแห่งการดำเนินชีวิตของประชาชน จนอาจกล่าวได้ว่า ศาสนสถานก็คือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นศูนย์กลางของสังคมที่ประชาชนให้ความเคารพ

บูชา นอกจากนั้นยังใช้เป็นสิ่งที่พึ่งพาหาความสุข และเป็นที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจ ดังนั้นสถาบันศาสนา จึงเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ไม่สามารถนำมาล้อเลียนได้ ถึงแม้ว่าจะมีบุคคลบางคนที่ทำให้สถาบันนี้เสื่อมเสียก็ตาม แต่ประชาชนทั่วไปยังคงให้ความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันนี้อยู่เป็นส่วนใหญ่

อาชีพของตัวละคร

จากคำกล่าวที่ว่า "ชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง" เป็นการแสดงถึงการยอมรับในสถานภาพและบทบาทหน้าที่ระหว่าง บุรุษกับสตรีในสังคมไทยที่มีมาแต่อดีต และคำกล่าวนี้อย่างคงเป็นความเชื่อถืออย่างหนึ่งที่ได้รับการสืบทอด และหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ซึ่งในความเป็นจริงที่ปรากฏความแตกต่างในเรื่องเพศยังคงมีอยู่ นั่นก็คือสตรีถูกมองว่าด้อยกว่าบุรุษ ไม่ว่าจะในด้านความรู้ ความสามารถ กำลังกาย การปกครอง หรือด้านอื่น ๆ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญอันทำให้เกิดความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ก็คือเรื่องของการแบ่งงานกันทำ (สุคารัตน์ ศุภพิพัฒน์ กับคณะ 2527 : 13) เรื่องการแบ่งงานกันทำระหว่างบุรุษและสตรีมักยึด เอาสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในลักษณะทางสรีรวิทยาของสตรีเป็นเกณฑ์ว่าต้องผูกพันกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิดเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร ดังนั้นงานหลักของสตรีจึงมีขอบเขตอยู่เฉพาะงานบ้าน ซึ่งสภาพนี้เป็นตัวจำกัดโอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในสถานภาพระหว่างบุรุษและสตรีขึ้น และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสตรีในสังคมไทยก็ได้คล้อยตามลักษณะทางธรรมชาติดังกล่าว ดังเห็นได้จากการประกอบอาชีพของตัวละครชายและหญิง ในภาพการ์ตูนของชายหัวเราะฉับกระเป๋าทิมมากที่สุด ได้แก่อาชีพแม่บ้าน ที่มีอัตรา 44.26 เปอร์เซ็นต์ พ่อบ้าน 12.35 เปอร์เซ็นต์ แสดงให้เห็นว่ายังมีสตรีไทยในสังคมปัจจุบันอีกส่วนหนึ่งที่ต้องทำหน้าที่แม่บ้าน ตามความเชื่อและค่านิยมที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่อดีตว่าสตรีมีหน้าที่สำคัญพื้นฐานคือการเป็นภรรยา และมารดา

แม้ว่าประเทศไทยในปัจจุบันได้เลื่อนฐานะเข้ามาสู่ประเทศที่กำลังพัฒนาแล้วก็ตาม แต่เรื่องสถานภาพและสิทธิของสตรีที่เคยเป็นอยู่ในอดีตยังคงปรากฏลักษณะของความไม่เสมอภาคให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน แม้บางสิ่งบางอย่างจะมีการเปลี่ยนแปลง อย่างเช่นสังคมมีความทันสมัยขึ้น เปิดกว้างมากขึ้น มีการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีกันอย่างแพร่หลายประกอบกับการเปลี่ยนแปลง

ทางด้านเศรษฐกิจ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้สถานภาพสตรีต้องปรับเปลี่ยนไป โดยเฉพาะสตรีบางกลุ่มที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง และถือว่าตนเองมีความสามารถทัดเทียมกับบุรุษ ต้องการแสวงหาสิ่งทีนอกเหนือไปจากหน้าที่ของการเป็นแม่บ้าน ทำให้ต่างชนวนชวรายออกทำงานนอกบ้านกันมากขึ้น เพื่อที่ตนเองจะได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวอีกแรงหนึ่ง กระทั่งสามารถก้าวไปสู่การมีตำแหน่งหน้าที่การงานเทียบเท่ากับบุรุษได้ ไม่ว่าจะเป็งานของภาคเอกชน อุตสาหกรรม หรือในวงราชการ นอกจากนี้ในเรื่องของการเมืองการปกครองนั้น สตรีไทยในสังคมปัจจุบันมีแนวโน้มจะเข้าไปมีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่อย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่อันสำคัญเหล่านี้ ถ้ามองโดยรวมแล้วยังมีสตรีเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถประสบความสำเร็จอย่างสูงสุด จนได้รับการยอมรับในสังคมเท่าเทียมกับบุรุษ และเมื่อสังเกตถึงอาชีพต่าง ๆ ที่สามารถหารายได้สูงในสังคมไทยส่วนใหญ่มักเป็นโอกาสที่เปิดกว้างสำหรับบุรุษมากกว่า

สำหรับอาชีพที่ปรากฏในภาพार्ตูนของชายหัวเราะฉับกระเป๋่า สะท้อนออกมาว่า อาชีพสุจริตที่มีเกียรติมีชื่อเสียง และได้รับการยอมรับนับถือกันมากมักเป็นอาชีพของบุรุษเพศเสียเป็นส่วนใหญ่ อย่างเช่นอาชีพตำรวจ ทหารม็อยู่ 6.59 เปอร์เซนต์เป็นบุรุษ และ 0.09 เปอร์เซนต์เป็นสตรี, อาชีพนักกีฬา ม็อยู่ 4.26 เปอร์เซนต์เป็นบุรุษ และ 0.37 เปอร์เซนต์เป็นสตรี, อาชีพแพทย์ 1.89 เปอร์เซนต์เป็นบุรุษ และ 0.09 เปอร์เซนต์เป็นสตรี, และอาชีพผู้บริหารจะเป็นบุรุษทั้งสิ้น

จากอาชีพที่ปรากฏดังกล่าวข้างนี้ ถ้ามองถึงสังคมไทยปัจจุบันแล้วเป็นการสะท้อนถึงความเป็นจริงในสังคมไทยได้อยู่ว่าอาชีพดังกล่าวได้รับการยอมรับ และเปิดกว้างสำหรับบุรุษเพศ, ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านสรีระวิทยา ตลอดจนไปถึงลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูที่สตรีจะต้องอยู่ในโอวาทเชื่อฟังบิดามารดา อ่อนโยนสงบเสงี่ยมเจียมตัว มีความเป็นกุลสตรี ดังนั้นสตรีจึงขาดคุณลักษณะของการเป็นผู้นำ ขาดการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยวหรือที่หอส่วนบุรุษนั้นจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้มีความเข้มแข็งเป็นผู้นำ จึงมีความกล้าและการตัดสินใจเด็ดเดี่ยวมากกว่า

นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานในอาชีพนั้นตามที่ปรากฏในสังคมด้วยส่วนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็สภาพภายนอก เช่น บุคลิกลักษณะ การแต่งกาย หรือพฤติกรรมของตัวละคร เป็นสิ่งบ่งบอกให้ผู้อ่านทราบได้ทันทีว่าตัวละครตัวนั้นประกอบอาชีพอะไร มีสถานภาพเป็นเช่นใด

จะเรียกว่าเป็นลักษณะอันสมจริงของตัวละครก็ได้ อย่างเช่นการจับผู้ร้ายก็ต้องเป็นอาชีพของ ตำรวจ ซึ่งเป็นบุคลากรส่วนหนึ่งในบรรดาข้าราชการทั้งหลายที่ต้องรับใช้ประชาชน, หน้าที่ในการรักษาคนไข้ก็ต้องเป็นอาชีพของแพทย์ เป็นต้น และผู้เขียนยังชี้แนะให้เห็นถึงลักษณะการทำงานของอาชีพเหล่านั้นในอีกแง่มุมหนึ่งด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่อื่น ไม่ถูกต้องเหมาะสมของบุคคลในอาชีพนั้นในสังคมด้วย อย่างเช่นการประพาศิมิณฑลาค หรือบกร่องต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย แต่อย่างไรก็ตามการใช้ภาพการ์ตูนสะท้อนถึงอาชีพเหล่านั้นก็มีเพียงส่วนน้อย โดยหยิบยกมาเฉพาะอาชีพที่สามารถเห็นได้ง่ายดังตัวอย่างต่อไปนี้

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉับที่ 33 หน้า 20

ภาพนี้ แสดงการปฏิบัติหน้าที่อันบกพร่องของข้าราชการ โดยการใช้ตัวละคร "เทพารักษ์" เป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่มีการรับสินบนเพื่อแลกกับการตัดไม้ อันเป็นเหตุให้ป่าในปัจจุบันลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผู้เขียนได้ล้อเลียนเสียดสีถึงต้นเหตุหนึ่งที่ทำให้จำนวนป่าไม้ลดลง โดยการนำมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนขำขันที่ทำให้เห็นการปฏิบัติงานของบุคคลในอาชีพนี้ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งสามารถสร้างความขบขันได้จากการเห็นเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรักษากฎหมายแต่กลับทำผิดกฎหมาย "ก็เหมือนกับตำรวจที่ต้องจับผู้กระทำความผิด แล้วกระทำความผิดซะเอง จากจุดนี้มันมองออกไป

ได้เยอะจริง ๆ แล้วอยากให้แตกต่างจากความจริงออกไปเท่านั้นเอง แต่การนำเอา
เจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องเข้ามาสื่อ ก็เพราะว่ามันจะมีน้ำหนักมากกว่าในแก่นั้น ๆ"
(ภักดี แสนทวีสุข, สัมภาษณ์)

นอกจากการสะท้อนภาพของบุคคลผู้ประกอบอาชีพข้าราชการในลักษณะดังกล่าวแล้ว
ยังมีการสะท้อนให้เห็นถึงการทำหน้าที่ของแพทย์ ส่วนใหญ่จะปรากฏให้เห็นถึงสภาพความไม่เป็น
ธรรม ตลอดจนความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของบุคคลในสังคม ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในปัจจุบัน
ภาพเหล่านี้จะสื่อ เลียนเสียงถึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ที่คำนึงถึงแต่การรักษาพยาบาลโดยจัด
เก็บในอัตราสูง และยังอาชีพแพทย์สามารถหารายได้ได้มากจึงมีการเอาโรคเอาเปรียบกันมากขึ้น
ซึ่งผู้เขียนการ์ตูนจะใช้การหักมุมแสดงให้เห็นถึงสิ่งเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉบับกระเป๋้า" ฉบับที่ 29 หน้า 24

“ แผลบ่นือเห่เลย ”

“ แผลนี้ลึกขนาดต้อง 1,400 ส่วนแผลข้างตอนี้ต้องถึง 2,500 ”

มีเงินทำไรละ
จะใช้รักษาแผลงู

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 42 หน้า 81

สำหรับอาชีพของสตรีที่ปรากฏเป็นลำดับตามมาจากแม่บ้าน ก็ได้แก่ คนรับใช้ โสเภณี และเลขานุการ ซึ่งการสะท้อนถึงหน้าที่ของสตรีในงานอาชีพเหล่านี้ ผู้เขียนการ์ตูนจะเน้นถึงความตลกขบขันเป็นสำคัญ โดยนำหน้าที่พื้นฐานของแต่ละอาชีพมาผสมผสานเข้ากับลักษณะอันก่อให้เกิดความขบขันในรูปแบบต่าง ๆ

อาชีพแม่บ้านที่ผู้เขียนการ์ตูนนำเสนอ นั้น จะยังคงลักษณะอันสำคัญของแม่บ้านทั่ว ๆ ไป เอาไว้ นั่นก็คือการอยู่เฝ้าบ้านในขณะที่สามีไปทำงาน และเมื่อกลับมาบ้านก็มีหน้าที่ในการหุงหา

อาหาร ซึ่งนอกจากบุคลิกลักษณะและการแต่งกายแล้ว พฤติกรรมต่าง ๆ ก็ทำให้ผู้อ่านทราบได้ทันทีว่าตัวละครตัวนี้ประกอบอาชีพใด จากนั้นผู้เขียนการ์ตูนจะนำมาแต่งเติมความนึกคิดลงไป โดยสร้างภาพให้มีลักษณะแตกต่างกัน อย่างเช่นมีความบกพร่องในภาระหน้าที่ของงานแม่บ้าน มักทำอะไรผิดพลาด หรือนำช้อนอยู่เสมอ ซึ่งการกำหนดพฤติกรรมให้มีลักษณะที่ผิดแปลก และตรงกันข้ามเช่นนี้ ก็เพื่อเป็นที่มาของความตลกขบขันเป็นสำคัญนั่นเอง

การจินตนาการถึงหน้าที่ที่เด่นชัดที่สุดของแม่บ้านในชายหัวเราะฉบับกระเป๋าก็คือ เป็นหญิงที่มีหน้าที่คอยควบคุมสามี ซึ่งปรากฏเป็นปริมาณในการนำเสนอมากกว่าการอยู่ใต้อำนาจสามี และแม่บ้านที่คอยควบคุมสามีนี้ จะมีลักษณะเป็นหญิงขี้หึง เจ้าอารมณ์ซึ่งเสนอให้เห็นถึงการแสดงออกของอารมณ์หึงหวงของภรรยาที่มีต่อสามี ทั้งจากการที่สามีไปมองผู้หญิงอื่นที่มีรูปร่างดีกว่าสวยกว่า ตลอดจนถึงคนรับใช้ภายในบ้าน โดยคอยตามเฝ้าสังเกตพฤติกรรม และคอยระมัดระวังความประพฤติทางด้านนี้ของสามีเป็นอย่างมาก

การแสดงออกของแม่บ้านอีกลักษณะหนึ่งก็คือ หน้าที่ในการควบคุมไม่ให้สามีกลับบ้านดึก และจะไม่พอใจทันทีที่สามีไปกินเหล้ากับเพื่อน จากการทำสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเลี้ยงสังสรรค์ ตั้งแต่เลี้ยงฉลองตำแหน่งใหม่ เลี้ยงรุ่น เลี้ยงแต่งงาน ทุกเทศกาล และสิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือต้องมีการกินเหล้า อันเป็นข้ออ้างในการกลับบ้านดึกอยู่เสมอ จนทำให้แม่บ้านในชายหัวเราะฉบับกระเป๋าคอยห้ามปราม และถ้าสามีเมากลับมากก็จะบ่น หรือแสดงกิริยาไม่พอใจออกมา

ส่วนอาชีพคนรับใช้นั้น นอกจากจะกำหนดให้มีหน้าที่ในการช่วยทำงานบ้านเหมือนกับสภาพความเป็นจริงโดยทั่วไปแล้ว หญิงรับใช้ในชายหัวเราะฉบับกระเป๋าส່วนใหญ่ต้องตกเป็นภรรยาของนายจ้างอีกด้วย ซึ่งลักษณะดังกล่าวผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ กรณีหญิงรับใช้มักตกเป็นภรรยาของนายจ้าง ตลอดจนได้รับความไม่เป็นธรรมในลักษณะต่าง ๆ จากสิ่งที่ปรากฏออกมาในสื่อมวลชนประเภทอื่นนั้น ผู้เขียนการ์ตูนได้นำมาล้อเลียน และเป็นมุขที่คนอ่านสามารถเข้าใจได้ง่าย ดังนั้นผู้เขียนจึงนำมาแตกออกเป็นภาพการ์ตูนต่อได้อีกมากมายโดยการเพิ่มเติมบุคลิกลักษณะ อุบิสัย และพฤติกรรมให้กับตัวละครสาวใช้เหล่านี้ให้มีลักษณะที่เกินความเป็นจริงออกไปอย่างเช่น ถ้าเป็นหญิงรับใช้ที่มีหน้าตาสวยจะต้องเป็นที่หมายปองของนายจ้าง ส่วนหญิงที่มีหน้าตาไม่สวยก็จะพยายามเข้าหานายจ้าง ซึ่งปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่จริงจัง และเคร่งเครียด ดังนั้นผู้เขียนการ์ตูนจึงนำ

มาล้อเลียนในลักษณะที่เกินเลยไปจากความเป็นจริงบ้าง เพื่อนำมาซึ่งความขบขัน

นอกจากนี้ผู้เขียนการ์ตูนยังได้สะท้อนภาพให้เห็นถึงลักษณะการทำงานของหญิงที่ประกอบอาชีพโสเภณีไว้ด้วย กล่าวคือ เมื่อถึงเวลาทำงานจะแต่งกายด้วยชุดกระโปรงสั้นที่จะเน้นให้เห็นถึงรูปร่าง ยืนฟังอยู่ตามเสาไฟฟ้าริมทางเท้า หรืออยู่หน้าโรงแรมเพื่อหาลูกค้า เมื่อผู้อ่านเห็นลักษณะการแต่งกายตลอดจนกิริยาท่าทางก็สามารถทราบได้ทันทีว่าผู้หญิงลักษณะเช่นนี้จะต้องประกอบอาชีพขายบริการ อันเป็นการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้หญิงอาชีพนี้ในปัจจุบัน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันออกไปจากบุคลิกลักษณะ กิริยาท่าทาง หรือการแต่งกายของหญิงที่ประกอบอาชีพสุจริตอื่น ๆ ที่สังคมยอมรับ นับเป็นการสะท้อนออกมาได้ตรงกับลักษณะการประกอบอาชีพหญิงขายบริการที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคม

ถ้ามองถึงลักษณะของการประกอบอาชีพนี้ในปัจจุบัน พบว่าบางครั้งไม่อาจทราบได้ว่าหญิงคนใดประกอบอาชีพเช่นว่านี้หรือไม่ กล่าวคือ จะมีหญิงขายบริการส่วนหนึ่งจะแสดงออกถึงลักษณะท่าทาง การแต่งกายที่เปิดเผยซึ่งผู้เขียนสะท้อนออกมาในชายหัวเราะฉับกระเป๋ แต่ก็มีอีกส่วนหนึ่งที่ประกอบอาชีพขายบริการแบบไม่เปิดเผย ซึ่งถ้ามองกันเพียงลักษณะภายนอกจะไม่สามารถแยกได้เลยว่าหญิงคนนั้นประกอบอาชีพดังกล่าวหรือไม่ เนื่องจากจะเป็นผู้มีการศึกษาดี หรือมีอาชีพการงานอยู่แล้ว แต่อาจมีความจำเป็นอย่างยั้งจึงต้องหันมาประกอบอาชีพขายบริการนี้พร้อม ๆ กันไปด้วย ถ้ามองโดยผิวเผินแล้วจะไม่สามารถทราบได้เลย

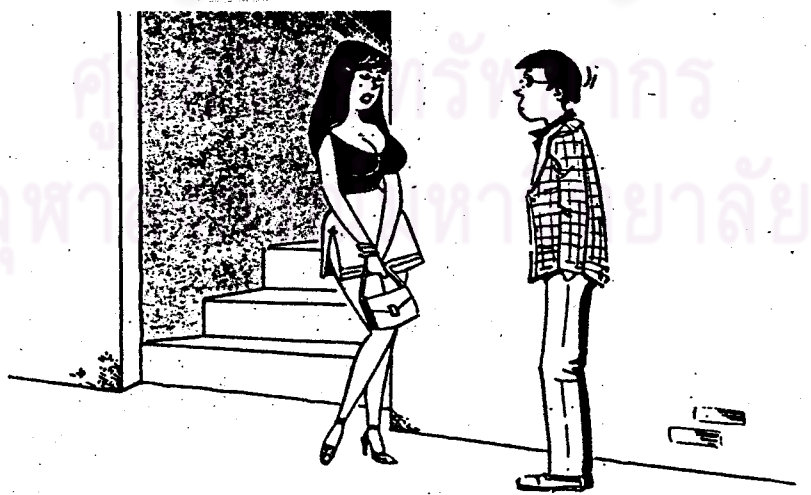
...หญิงโสเภณีในสังคมไทย ถ้าเป็นผู้ที่มีพินเพมาไม่ค้อยจะดี มักจะชอบพุดจาหยามกาย แต่งกายค่อนข้างโป้ แต่งหน้าเข้ม ๆ ชอบใส่กระโปรงและเสื้อรัดรูปทรงเพื่อเรียกร้องให้ชายมอง ส่วนผู้ที่ระคับสูงขึ้นไปบางครั้งก็แยกจากหญิงทั่วไปไม่ออก เพราะประเภทหลังเขาถือว่าเขาเป็นคนชั้นสูง เช่น อาจจะเป็นนางแบบ คารา ภาพยนตร์ ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ บางครั้งหญิงเหล่านี้ทำไปเพราะสมัครเล่น หรือไม่ก็เพียงเพื่อจะได้เงินมารักษาสุขภาพของตนให้สูงขึ้นเท่านั้น... สำหรับวิธีการขายบริการจะเตร็ดเตร่อยู่ตามถนนหรือที่สาธารณะ เช่นบาทวิถี ป้ายรถเมล์ สวนสาธารณะ หน้าโรงแรม ฯลฯ... (สุพัตรา สุ ภาพ 2523 : 135)

ภาพการ์ตูนที่สะท้อนถึงการประกอบอาชีพนี้ในรูปแบบอื่น จะปรากฏออกมาในลักษณะของหญิงที่ทำงาน ตามสถานอาบอบนวด โดยการจำลองภาพรวมมาจากสิ่งที่มีปรากฏอยู่จริง

ไม่ว่าจะเป็นฉากของสถานที่ หรือลักษณะการประกอบอาชีพอย่างคร่าว ๆ

ซึ่งอาชีพที่ปรากฏในชายหัวเราะฉบับกระเป๋าคังกล่าวข้างต้น ผู้อ่านสามารถเข้าใจ และเกิดความขบขันได้ง่าย เนื่องมาจากเป็นอาชีพที่พบเห็นได้เสมอและอยู่ใกล้ตัวผู้อ่าน แต่ ผู้เขียนการ์ตูนก็ไม่ได้สะท้อนถึงอาชีพของสตรีในด้านอื่นหมดทุกอาชีพ นั่นเป็นเพราะสิ่งที่ ปรากฏออกมาเหล่านั้นสามารถนำมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนได้มาก โดยมุ่งนำเสนอเพียง ด้านหนึ่งด้านใดที่สามารถสร้างความขบขันให้ผู้อ่านได้เป็นอันดับแรก และอาชีพเหล่านั้นเองที่ ผู้เขียนหาแง่มุมในการนำมาเล่นได้ ในขณะที่อาชีพสำหรับสตรีอาชีพอื่น ๆ ถึงแม้จะมีปรากฏ อยู่ในสังคมมากมายก็จริง แต่อาชีพเหล่านั้นไม่มีแง่มุมที่จะนำมาเขียนเป็นภาพการ์ตูนล้อเลียน เพื่อสร้างความขบขันได้ดีเท่า ซึ่ง นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์ ผู้เขียนการ์ตูนได้ให้เหตุผลว่า "คนใช้ มันมีเรื่องเล่นเยอะไม่รู้จบ ผู้หญิงทำงานบริษัทนั่งโต๊ะธรรมดาไม่มีเรื่องเล่นมาก ที่มีเรื่องเล่น มากก็เป็นบางคนอย่างเลขา อยากเล่นเรื่องแม่บ้านธรรมดาเรียบ ๆ แต่มันไม่มีเรื่องให้เล่น อันนี้ ก็คงไม่ได้ไปคลุกคลีกับแม่บ้านโดยตรง เพียงแต่ว่าเรานึกภาพรวม ๆ" (นิพนธ์ เสงี่ยมศักดิ์, สัมภาษณ์)

แสดงให้เห็นว่าอาชีพต่าง ๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอ นั้น จะมุ่งเน้นความตลกเป็นหลักสำคัญ โดยนำเนื้อหาทั่ว ๆ ไปมาใช้ พยายามนำเสนอในสิ่งที่บุคคลทั่วไปรู้จักและเข้าใจอยู่แล้ว ทั้งนี้ ด้วยความเป็นการ์ตูนตลก จึงต้องมีการผสมผสานกันระหว่างความเป็นจริงกับความเกินจริง เพื่อนำมาซึ่งความขบขันตามวัตถุประสงค์ของนิยายสารนั้นเอง ตัวอย่างเช่น

"ขอบคุณที่ขมฉันว่าสวยน่ารักยังกะนางงาม แต่ถึงยังใจฉันก็ยังดีดตาดูใจอยู่ดี."

mlk.

การ์ตูน "ชายหัวเราะฉับกระเป๋" ฉบับที่ 6 หน้า 83

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย